

izhane vank
četrtak -
Cena mu je
K 10 - za
leto - (Za
nemčila K
12 - za
Ameriko in druge tute države K 10 -...)
Poslujemo številke se prodajajo po
K 120000.

DOMOLJUB

Spis in do-
pisni se poš-
ljajo: Ured-
ništvo „Do-
moljuba“,
Ljubljana,
Kopitarjeva
ulica. - Naročnina, reklamacije in is-
porabi pa: Upravištvo „Domoljuba“,
Ljubljana, Kopitarjeva ulica

GLASILO JUGOSLOVANSKE
:: KMETSKÉ ZVEZE ::

To pa ni po pravici!

Zadnji čas se množe pritožbe ne proti davku samemu, brez katerega — tega se tudi naše kmetško ljudstvo dobro zaveda — država ne more živeti, a proti k. i. s. s. in nesorazmernemu nalažanju davčnih bremen. In žal, moramo reči, da ravno slovenski del Jugoslavije mora nositi neprimerno težje davčno breme kot ostali del naše države, lahko rečemo, da plačujejo Slovenci trikrat več kot ostali naši sodržavljeni.

Najprvo je pri nas tako visoka osebna dohodnina, kakršne v Srbiji ni. In kar dela ta davek posebno neznosen in krivičen, je to, da ga mora plačevati vsakdo, ki ima na leto več kot 1600 K dohodkov. To je očitna krivica. Če so se vse druge cene zvišale recimo povprečno za 500 odstotkov, bi se moral tudi ta najmanjši dohodek, od katerega se plačuje dohodninski davek. Danes imaš pač hitro 1600 K dohodkov, pa imaš še hitreje toliko takih stroškov, ki se ne upoštevajo pri dohodninskem davku. In kljub temu moraš plačevati davek od teh 1600 in nadaljnjih kron. In to moramo plačevati le pri nas, kjer nas še vežejo avstrijske postave.

Dalje moramo pri nas še vedno plačevati deželne doklade, čeprav — dežele ni več. Drugod tega davka ni.

Največja budalost — mileje se ne moremo izraziti — je pa najnovejša nalažnja carine. Ne vemo, ali so v Belgradu tako otročji ali tako nevedni. Vsaka država skuša nastaviti visoko carino za one predmete, katerih ne želi, da bi se uvažali iz inozemstva, ker jih doma dovolj izdeluje. S tem koristi domačim podjetjem ter jih varuje pred tujo konkurenco. Tako je avstrijska vlada naložila visoko carino na papir, sol, vžigalice, sladkor itd. Popolnoma pravilno: vsega tega je bilo v Avstriji dovolj. V Jugoslaviji pa za enkrat tega občutno manjka in smo popolnoma navezani na tuj uvoz. Belgrajska vlada bi morala biti vesela, da sploh kaj dobimo. Pa kaj se zgodi? Na te predmete računa carino po prejšnjih avstrijskih paragrafi. In tako morajo n. pr. naše tiskarne plačati za vsak vagon papirja 3000 K samo carine, medtem ko je pred vojsko cel vagon stal 2600 K. Seveda morajo tiskarne ceno knjigam in časopisom povišati, udarjen je potem preprost človek. Ravno tako se je pripetilo, da je morala pred nekaj tedni nekaj ljubljanska tvrdka za uvoz za ljudstvo neobhodno potrebnih potrebščin pla-

čati samo carine — 37.000 K. Najbolj žalostno smešen je pa slučaj z živinsko soljo. Cena te soli se je računala po 17 v, a carina po 25 v. V Avstriji je bilo to umestno, ko smo imeli soli doma v Galiciji, a v Jugoslaviji ne.

Najbolj smo tudi Slovenci prizadeti pri južni železnici. Ta železnica je najbolj neumno zidana in zahteva za vzdrževanje ogromnih stroškov. Zato ne more nikoli pokriti svojih stroškov z dohodki. Sedaj pa so železničarji zahtevali višje plače. Južna železnica je rekla: »Mi nimamo. Država, če se hočeš ubraniti štrajka, ki bo usodepoln, plačaj ti ali pa dovoli, da povišamo vozne cene.« Država seveda tudi nima denarja preveč in je dovolila zvišanje. Pa kakšno je to zvišanje? Za 200 odstotkov! Torej vsa vožnja trikrat dražja! Ali je potrebno tako zvišanje? Nikakor ne! Železničarjem so se zvišale plače povprečno za 100 odstotkov, in vendar so te plače le manjši del vseh stroškov južne železnice. Drugi stroški se pa niso zvišali. Torej bi človek mislil: če se povišajo vozne cene za kakih 50%, bi bilo to ravno zadostovalo za povišane železničarske plače. In res so v Nemški Avstriji tako nekako naredili. Prvi razred je zvišan za 100%, drugi za 60%, tretji za 50%. Zakaj pa pri nas kar za 200%? Če gre recimo 50% za železničarske plače, kam gre 150%? Ali ne v žep tuje družbe, ki ima v rokah južno železnico? Ali ne pomagamo s tem mi vzdrževati južno železnico v Nemški Avstriji? In zopet smo tu samo Slovenci prizadeti, ker teče južna železnica v Jugoslaviji samo po slovenski zemlji! Naši gospodje okrog Jugoslovanske demokratske stranke, ki se bahajo, da imajo največ ministrov v Belgradu in vso vlado v rokah, naj tu pokažejo, kaj znajo, ne pa po shodih udrihati po farihl — Naši poslanci v Belgradu bodo že storili v tem oziru potrebne kkorake.

Kmetje! Vaših glasov je več kot je vseh meščanskih liberalnih in socialnodemokratskih glasov. Zato vas hočejo razbiti s tem, da vas hočejo razcepiti v razne stranke, da s tem oslabe vašo moč. Vaš odgovor na to naj bo: Vsi do zadnjega o Kmetijske zveze!

In zopet davek!

Zadnje čase beremo v Domoljubu vedno pogosteje pritožbe o krivičnem dohodninskem davku. Iz različnih krajev se slišijo pritožbe o dohodninskem davku, ki ga že več ni mogoče prenašati. Navadno se glase pritožbe proti uradniku pri okrajnem davčnem oblastvu, ki ima nalogo pripravljati gradivo za cenilno komisijo, ki je bila doslej edina upravičena predpisati dohodninski davek.

Znana stvar je, da ni nikdo vesel, kadar mu pismonoša ali uradni sluga prinese poziv, da mora v tem in tem času plačati toliko in toliko davka. Navadno se vsak čuti prizadeteja: nasproti davčni oblasti čuti vsak, da njegova obrt ne gre tako, kakor bi bilo želeto, da se dohodki leto za letom manjšajo, izdatki pa so vedno večji; posli se draže, cena gnojilom raste z vsakim dnevom. Sto pomislekov ima takrat vsakdo. Silno redki so tisti, ki sprejmejo brez ugovora plačilni nalog.

To je nekaj naravnega! Vsak vidi takoj svojega soseda, prijatelja, ki mu je davčno oblastvo predpisalo manj davka, dasi ima dohodkov skoro, kolikor mu jih srce poželi. Če vprašaš trgovca z usnjem, kakšni so njegovi dohodki, ti odkritosrčno pove, da niti toliko, da bi mogel brez skrbi živeti. Država da mu je oddala določeno število kož, ki jih je moral ustrojiti zopet vrniti. Pri celi koži je imel samo par vinarjev dobička. Privatno od kmetov ni dobival kož, da bi jih strojil, ker je država kmetom vse kože zasegla in takoj odvzela. Zato so njegov dohodek matenkostni. Sosedje pa trdijo, da je imel usnje vedno v zalogi, kadar se je zglasil pri njem kupec in bil pripravljen plačati za kilogram usnja 120 K ali še več. Kakšne cene smo morali plačevati za usnje, ve vsak izmed nas, ki nismo tako srečni, da bi bili sami strojarji, ali pa vsaj v ozkih stikih z njimi!

Če vprašaš trgovca, slišiš zopet samo tožbe: Blaga ni bilo mogoče dobiti. Prodajalno ima popolnoma prazno, kar pa dobi blaga, ima že določene maksimalne cene. Oblast mu dovoli tako malo kosmatega

* Ker nam je predvsem zato, da vsakdo lahko pove svoje misli o tej ali oni gospodarski zadevi, ker se le s tem ista osvetli od vseh strani in tako ustvari potrebna jasnost, zato priobčujemo tudi ta dopis, ki gleda dohodninski davek v nekoliko drugačni luči kot dosedanji dopisi Domoljubovi o tej zadevi.

dobička, da niti režijskih stroškov ni mogoče pokriti.

Ravnatko je s kmetom! Povsod tožbe: doma, v časopisih, na železnici. Rekvirirali so mu živino, seno, krompir, žito, a vse po slepih cenah!

Večini teh pritožb je vzrok nepoznanje zakonov. Ni posamezen uradnik kriv, če predpiše cenilna komisija komu dohodnino. Uradnik je uslužbenec države. Ravnati se mora po predpisih. Kdor je prepričan, da se uradnik ni držal predpisov, prista mu je pot do višje instance, ki ima dolžnost pregledati, ali je uradnik res kršil obstoječe predpise in zakone. Če ta pritožba zavrne, je ugotovila le, da se je dotični uradnik držal obstoječih zakonov in da zato ni povoda spreminjati predpisane danka.

Da so pa dandanes obstoječi zakoni velikokrat krivični, ne bo nihče zanikal, kdor jih pozna. Zakon o osebnih davkih predpisuje, da mora vsak, ki ima letnih dohodkov več kot 1600 K, plačevati dohodnino. Na podlagi te določbe so bile primorane leta 1918. n. pr. plačevati dohodnino vse učiteljice, ki so imele mesečno plačo 134 K in več. Kaj pa pomeni 134 K mesečno, ve vsak izmed nas. Že leta 1917. ni zadostovalo za kosilo in večerjo. Kje je potem stanovanje, zajtrk, kje obleka, knjige in časopisi; kajti dandanes moramo že stati na stališču, da so tudi knjige in časopisi neobhodno potrebni za mislečega človeka.

Razumljiv je klic, da naj se takim krivicam napravi konec. Tega pa ne more napraviti davčni upravitelj, ki piše plačilne naloge, pa tudi ne deželna vlada. V naši državi ima pravico izdajati zakone in obstoječe zakone spreminjati le narodno predstavništvo. Kakor v vseh modernih državah mora priti predlog, da se obstoječi zakoni spremenijo, iz vrst poslancev. Zato ni dovolj, da poslanec na shodih in sestankih samo grmi proti davkom, temveč nujna dolžnost njegova kot poslanca je poizvedeti pri volilcih za njihove želje, pogovoriti in posvetovati se z njimi in, če uvidi upravičenost njihovih želj, staviti v narodnem predstavništvu tozadevne predloge. Če bo narodno predstavništvo sklenilo, da so vsi, ki nimajo vsaj 8000 K dohodkov, prosti dohodnine, bo odpadla večina sedanjih pritožb proti previsokim davkom. Naloga poslancev je poizvedeti želje ljudstva. Narodno predstavništvo tvorijo vsi poslanci iz cele države. Vsak poslanec pome tam želje tistih, ki jih zastopa; zato je narodno predstavništvo tisti organ, ki predstavlja celokupno narodno voljo. Če so davki previsoki, jih lahko zniža narodno predstavništvo. Če so pa ravno toliko, da pokrijejo državne potrebščine, jih seveda narodno predstavništvo ne bo znižalo, temveč v prvi vrsti gledalo na to, da zmanjša državne potrebščine. To se napravi na več načinov: Treba bi bilo popraviti državno ceste: ta se ne popravi in prihranek je tu. Treba je razširiti bolnišnico. Če nima država sredstev, je ne bo razširila. V nekem mestu žele, da se jim sezida zavod za neozdravljivo bolne. Če ni denarja, ga država ne bo zidala, treba ne bo plačevati zdravnikov, strežajev itd. in država pri-

hrani s tem zopet nekaj premoženja. Seveda je najtežje za državnega gospodarja držati zlato sredo med državnimi dohodki in izdatki. Če država nima dohodkov, ne more imeti izdatkov. Dandanes pa imamo nasproti moderni državi toliko zahtev: skrbeti mora za javno varnost, za bolnišnice, za višje šole, za ceste itd., da država tudi brez dohodkov ne more izhajati. Brez organizacije se danes niti ena šivanka ne napravi. Država je tudi organizacija in kot taka rabi dohodkov. Vsak razsoden človek bo pritrdil našim poslancem, da dovolijo vladi pobirati davke, ker brez davkov država obstati ne more.

Glavno pravilo, ki ga je postavil veliki angleški narodni gospodar Adam Smith, pa je, da mora država pobirati denar pač tam, kjer je. Kdor lažje plača, ta naj plača. Kdor ima več, naj tudi več plača.

Ta nauk se zelo lepo sliši, a praktično ga uporabljati je zelo težko. Če je prodajal trgovec z usnjem usnje kilogram po 120 K in več, ni imel izgube: zato naj plača davek. Pravično je, če plača trgovec z manufakturo, ki je prodal svojo zalogo za petkratno in še višjo ceno, primeren davek. In če mora kmet, ki je prodal avgusta 1918 vino liter po 8 K, plačati več danka, ko njegov sosed, ki ga je prodal januarja 1918 liter po 3 K, je tudi pravilno, ker sosed ni prodal vina v svojo izgubo, če ga je prodal po 3 K. Vinogradnik, ki je prodal vino liter po 8 K, je imel pri litru najmanj 5 K čistega dobička. Da so pa vinogradniki prodajali vino nad 8 K — v avgustu je bila cena za liter že 14 K — je splošno znana stvar.

Isto je bilo s poljskimi pridelki, s sadjem, z žganjem, špehom itd. »Vse to je res,« utegne kdo reči: »kaj pa stroški za obleko, čevlje, perilo? Ali se ti nič ne upošteva-jo?« Res je, da so se tudi ti predmeti silno podražili. A sedaj še velja § 162, točka 4, zakona o osebnih davkih, ki pravi, da se stroški za stanovanje in za preživetek ne morejo odbiti od dohodkov. Danes še vedno velja ta določba in vsak davčni uradnik jo mora upoštevati, če hoče delati po predpisih. Spremeni jo lahko edinole narodno predstavništvo, ki ima zakonodajno moč.

Znani so nam slučaj, da je uradnik-samec s plačo letnih 4000 K, ki je bil abstinent, ki ni ne kadil in ne igral, komaj izhajal. Ves svoj zaslužek je izdal za hrano in stanovanje. Obleke in perila si sploh ni mogel nakupovati. Od teh 4000 K je moral plačevati davek do vinarja natanko. Ni se upoštevalo, da je obleka draga, da se je usnje podražilo, da so posli dragi, plačati je moral dohodnino od celih 4000 K. Če primerjamo z njim trgovca ali boljšega kmeta, vidimo takoj razliko. Ta dva sta med vojno poplačala dolgove, naložila denarja, nakupila novih stvari in bila brez skrbi, glede prehrane, med tem ko je moral uradnik dobesedno prosjati pri njih za živež kljub svojim dohodkom. Vsak trgovcem in boljšim kmetom to privoščiti, ker je država brez krepkega kmečkega in trgovskega stanu obsojena na životarenje. Če je kmečki in trgovski stan dobro situiran, ima to ugodne posledice za vse druge stanove. Vendar jih to ne more oprostiti od davkov, ker tudi zanje velja Smi-

thovo navodilo, ki ga je dal državi: pobiraj davke tam, kjer je denar.

Bodimo torej odkritosrčni! Sedaj ko imamo svojo državo, je dolžnost nas vseh, da ji tudi zagotovimo obstanek in razvoj. Časi, ko smo samo kritikovali državno oblast, so minili. Delo naših poslancev je po veliki večini obstajalo v tem, da so kazali na krivice, ki smo jim bili izpostavljeni v stari Avstriji. Sedaj naj pa ne bo naše delo samo negativno, temveč pozitivno: vsak naj po svojih močeh pomaga, da si zadobljeno državo zasiguramo in utrdimo.

Use se organizira, ker samo v organizaciji je moč.

Ali naj ostane naš kmet brez organizacije?

Zato vsi v Kmetске zveze!

Iz Kmetških Zvez.

Ustanovni občni zbor Jugoslovanske kmečke zveze. V ponedeljek, 5. maja, ob 10. dopoldne se vrši v mali dvorani »Uniona« ustanovni občni zbor J. K. Z. Pravico do glasovanja imajo po pravilih JKZ vsi odborniki, oziroma namestniki ukrajin KZ. Pozivamo vse okrajne KZ, da se ustanovnega občnega zbora zanesljivo udeleže. — Pripravljajni odbor.

Na belo nedeljo so se vršili sledeči shodi Kmetških Zvez:

Stara Loka. (Poslanec Brodar.) Ustanovni občni zbor KZ.

Poljane nad škofjo Loko. (Poslanec Brodar.) Ustanovni občni zbor KZ.

Moravče. (Poslanec Strcin, dr. Stanonik.) Ustanovni občni zbor KZ.

Dob. (Dr. Pogačnik, dr. Stanonik.) Ustanovni občni zbor KZ.

Blagovica, Krašnja, Radomlje. (Poslanec Sušnik.) Ustanovni občni zbor KZ.

Kostanjevica. (Kremžar.) Ustanovni občni zbor KZ.

Cerklje na Dolenjskem. (Dr. Samsa, Kremžar.) Ustanovni občni zbor KZ.

Črnomelj. (Dr. Šaubah.) Ustanovni občni zbor Kmečkih zvez za Belo Krajino.

Žužemberk. (Dr. Jež, dr. Kulovec.) Ustanovni občni zbor KZ. za žužemberski sodni okraj.

Šmartno pri Litiji. (Dr. Brejc, prelat Kalan.) Ustanovni občni zbor KZ. za Litijo.

Vavta vas. (Dr. Jež.) Ustanovni občni zbor podružnice KZ.

Mirna na Dolenjskem. (Prof. Remec.) Ustanovni občni zbor podružnice KZ.

Komenda. (Strcin, Zabret.) Ustanovni občni zbor podružnice KZ.

Dolenja vas pri Ribnici. (Škulj, posl. Lovrenčič.) Ustanovni občni zbor podružnice KZ.

Komenda. Na belo nedeljo se je vršil pri nas shod, na katerem se je ustanovila podružnica kamniške Kmetске Zveze. Dvorana je bila polna skoraj samih kmet-

stih posestnikov, ki so z zanimanjem sledili izvajanjem državnega poslanca g. Strčina, ki je poročal o delu v narodnem predstavništvu, in g. Zabreta, ki je govoril o nedanih zahtevah in potrebah kmetijskega stanu. Končno so bili sprejete sledeče resolucije: 1. Belgrasko vladu pozivljamo, naj zastavi vse sile, da se jugoslovansko vprašanje reši v tem smislu, da pripade vse naše ozemlje, tudi Istra s Trstom, Gorica, Reka, Dalmacija z otoki vred, do zadnje vasi Jugoslaviji. 2. Nujno ureditev denarja v tem smislu, da vlada varuje našega kmeta, delavca in obrtnika in naše združništvo. Vso škodo, ki bi jo imeli trpeti gospodarsko šibkejši sloji, naj nosijo vojni dobičkarji. Zato zahtevamo, da se takoj uvede davek na vojne dobičke. 3. Zahtevamo, da se davki v vsej državi izenačijo, da se zviša eksistenčni minimum na 10.000 K, da s tem odpade visoko odmerjena osebna dohodnina in da se doma porabljeni pridelki ne bodo šteli v dohodke ter se bodo šteli med stroške izdatki za obleko, obutev in zdravniške potrebe. 4. Zahtevamo, da se odpravi neopravičena carina na uvoz oblačilnega blaga, petroleja, sladkorja in soli, ki je bila veljavna v stari Avstriji, v varstvo domačih izdelkov, ki pa je sedaj v novi državi krivičen konzenen davek. Ravno tako zahtevamo, da se neopravičeno visoki tarifi na železnica znižajo, zlasti pa naj se ti tarifi za vso državo izenačijo. 5. Pri agrarni reformi naj se upoštevajo potrebe zlasti malega kmeta in kmetijskih delavcev, zlasti tudi, da se poravnajo sedaj krivice, ki so jih napravili graščaki. 6. Ker je v naši državi do 80 odst. prebivalstva kmetov, naročamo naši ljudski stranki, da odločno zahteva na podlagi novoustanovljene Jugoslovanske kmetijske zveze kmetško zbornico, ki imej odločni vpliv na zakonodajo in upravo. 7. Zahtevamo, da pride v višji šolski svet po en zastopnik kmetov in en zastopnik krščanskega učiteljstva. Šola mora biti na kmetih popolnoma prilagojena kmetijskim potrebam. 8. Zahtevamo za naše kmetijstvo posredovanja in posvetovanja z drugimi državami, da dobimo zadostno množino umetnih gnojil, ki naj imajo za vožnjo na železnica znižano ceno. 9. naj se napravi v Ljubljani kratek tečaj za cepljenje prašičev proti rdečici, da se nauči nekaj novih fantov ali mož in potem sami cepijo prašiče. 12. Skliče naj se pokrajinski zbor. 11. Zahtevamo, naj se takoj sklene zakon o novem volilnem redu s proporcem, da se bodo mogle volitve vršiti takoj po sklepu miru. 12. Zahtevamo, da se uvede po vsej državi resnično demokratična uprava in ustava. 13. Zahtevamo vozno pošto v Komendo vsak dan.

Podobne resolucije so se sprejele tudi na vseh drugih shodih.

V Bohinjski Srednji vasi se je ustanovila podružnica Kmetijske zveze v nedeljo dne 13. aprila. Gospod Kremžar je v svojem govoru pokazal temelj, na katerem morajo kmeti Kmetijske zveze, ako hočejo uspeti. Samo organizacija, ki sloni na temelju krščanstva, more prenoviti sedanji svet. Izvolil se je odbor Kmetijske Zveze in je bil

izvoljen za načelnika Janez Arh. Izvolila sta se takoj še dva odseka: za agrarno reformo in za napeljavo električne razsvetljave. Pristopilo je že lepo število članov.

Sprejete so bile sledeče resolucije:

1. Ustanovi naj se zavarovalnica za živino, ki je zelo potrebna za naše planinske kraje.

2. Osebnodohodninski davek naj se preustroji v tem smislu, da se stroški za hrano, obleko in zdravila štejejo med stroške.

3. Da se kmalu izvrši agrarna reforma tudi v tem smislu, da se vrnejo kmetom oni kompleksni eraričnih gozdov, ki so bili nekdanj last kmetov, pa so prišli potom Kranjske industrijske družbe v državno last.

4. Nujno se zahteva, da se ustanovi Kmetška zbornica.

Brezje. Dne 21. aprila se je vršil na Brezjah občni zbor podružnice Kmetijske Zveze V. L. S. Po kratkem nagovoru (svetovni politični položaj — potreba organizacije kmeta — program kmetijskih zvez) so bili soglasno izvoljeni sledeči posestniki-kmetje: Frelih Anton, načelnik; Rudolf Kleindinst, namestnik; Frelih Andrej, tajnik; Potočnik Franc, blagajnik; Babič Franc, Knafelj Alojzij, Murnik Franc, Rozman Janez, Škofic Franc, Šuštaršič Jožef in Vilfan Lovro, odborniki. K podružnici je pristopilo dosedaj 150 članov. Kmetje, posnemajte svoje zavedne sobrate Brezjane! Časi so resni! — Odbor.

Kmetijske zveze ustajajo! Ali si se že opisal v Kmetško zvezo?

Velike ali male občine.

(Dopis s kmetov.)

»Domoljub« je že dvakrat prinesel razpravo, ali so bolj umestne velike ali male občine, in to je velikega pomena; saj je občinski urad prva gosposka in večkrat tudi zadnja; večkrat pridejo kake zavite in dolgotrajne pravde v rešitev občinskim izvedencem.

Tudi jaz si usojam nekaj pripomniti v zadevi občin. Ako se hoče zares za blagostanje in izobrazbo skrbeti in delati, so po mojem mnenju bolj priporočljive male, ne pa velike občine.

1. Vsakdanje poskušnje nam kažejo, da male občine bolj varčno in razumno gospodarijo s svojo imovino, kakor se to dela v velikih občinah, in to zato, ker imajo male občine svoj delokrog vedno pred očmi, in vse razmere eden do drugega poznajo, češar se o velikih občinah ne more trditi, kajti občinske razmere so v velikih občinah zelo raznolične, posebno pa med kmeti in tržani, in vsled tega pridé med dotičnimi do nesporazumljenja in to velikokrat na škodo občinske imovine.

2. Nekateri priporočajo velike občine zaradi ložjega in boljšege uradovanja; to pa ni praktičnega pomena, temveč le teorija. Ako bi se uradniki akademičnega značaja pri občini v službo nastavili, bi bilo to

z ogromnimi stroški za občino v zvezi. Nadalje: Ali so zares akademiki bolj izurjeni v kmetijskem stanu kakor kmetje sami? Gotovo ne, saj imamo večkrat poskušnje, kako morajo akademiki praktimirati med kmetijskim stanom, da o istem prave pojme zadobijo.

3. Lahko bi se prigodilo, da bi se nahajal občinski uradnik, kateri bi ne imel dobrohotečega značaja, pa bi preprostega kmeta s svojimi akademičnim znanjem povijal kakor pajek muho v svoje mreže, in pri tem bi kmet ne vedel, ali na glavi ali na nogah stoji; med kmeti je pa več takih, ki znajo več misliti kakor govoriti, in taki ljudje, ki ne morejo s svojo besedo na površje priti, pa v svojem srcu maščevanje kuhajo, kar rodi večkrat slabe posledice.

Vse kaj drugega je, ako kmetiški župan na svojem stolu sedi in ko kmetiške razmere dobro pozna, pa po domače strankam pove, po svoji lastni poskušnji zamore si nasprotno stranke urediti in sicer veliko lažje kakor kak neizkušen akademik.

4. Sedaj, ko se je pričelo popolnoma slovensko uradovanje, bodo župani veliko lažje postali izobraženi. Pri tem bi bilo tudi umestno, da bi se kak časopis glede županstev ustanovil, ki naj bi bil tednik ali mesečnik, in v istem časopisu naj bi bile razne informacije za županstva, kako se ena ali druga stvar napravi, in vrhu tega naj bi kak politični uradnik večkrat pri županstvih imel tozadevno predavanje, pri čemer bi se hitro naši kmetiški župani pravilnega uradovanja navzeli.

Janez Sadnik iz Podstenka.

Štrajk.

(Dopis z dežele. Piše kmet iz Račne.)

Sredstvo, s katerim skuša organizirane izsiliti svoje pravične in nepravične zahteve, je furija sedanje dobe, štrajk. Razna glasila, katera hočejo ugonobiti našo prostost, jim služijo v dosego tega namena. Ni potem težko to delo zanje in njih voditelje. Poglejmo jim v njihov žep — a kaj to, železna blagajna mu ne zadostuje, obogatel je že s kričanjem in zapeljevanjem te uboge delavske pare. Kaj mu je delavec na srcu? »Proletarec« ima vedno na jeziku, a v duši je kapitalist; boljševidem mu je pa sredstvo, s katerim hoče to doseči. Zato pa hujska ubogega delavca, tako da bomo sčasoma prišli na peturno delo na dan in ministrsko plačo. Kaj pa mi kmetje? Vojni dobičkarji nam pravijo! Delamo, ko se zdani in ležemo spat, ko nam roka in noga več ne služi, poleg tega pa za storjeno delo še v vedni negotovosti pred vremenskimi neugodami. Kako bi morali biti poplačani mi za svoje trudapolno šestnajsturno težko delo!

Pa kaj, tega gospodje socialni demokratje, kateri so se otresli kmetijske suknje, ne vidijo in ne razumejo. Na shodih natolcevat in hujskati je lahko, kaj pa bo končni uspeh, ko ne bo nihče več delal, oziroma veliko premalo delal, na to ne misli nihče. Kjer se pa ne dela, se pa tudi plačevati dolgo ne bo moglo. Vemo pa vsi, da je danes edinole požrtvovalno delo naša rešitev.

Kmetje, organizirajmo se v »Kmetiskih Zvezah«, kajti drugače bode breme, katero nam hočejo naprtiti razni predstavitelji kapitalističnega proletarijata, preveliko. Veliko nas je že, a manjkati ne sme nobeden, ker potem brez skrbi korakamo v boj, kateri nas hoče ugonobiti.

Gospod podpredsednik, razložite nam!

Piše in govori se, da je celovška vlada za Slovenijo sklenila pogodbo z neko kapitalistično družbo glede dobave 20.000 kubičnih metrov lesa iz Auerspergovih gozdov po čudovito nizki ceni, in sicer pod roko. Naši manjši lesni trgovci, obrtniki in tudi kmetje so čakali, kdaj bo razpisana javna dražba, a sedaj stojimo menda že pred sklenjeno pogodbo med deželno vlado in kapitalisti. Ker ima v deželni vladi referat o teh gozdovih in o njihovem nadzorstvu liberalna stranka v podpredsedniku deželne vlade dr. Žerjavu, zato uljudno vprašamo g. podpredsednika, koliko je resnice na teh govorih in na tem pisanju. In če je resnica, ali je g. podpredsednik voljan, da se taka kupčija, ki bije demokratični upravi naravnost v obraz in ki bi državo znatno oškodovala, takoj prepreči?

Imejte usmiljenje!

Z Dolenjskega smo dobili daljši dopis, kjer se neki kajzar, ki se ne more preživeti od kosčka svoje zemlje, pritožuje nad trdosrčnostjo svojih bogatejših sovaščanov. Med drugimi piše: Ravno, ko sem to premišljeval, pride k meni ubožna, pa poštena ženica, ki ima dve bolni hčerki v hiši, ter mi začne jokaje pripovedovati: »Bož se usmili, kaj takega pa še nisem doživela. Obe moji dekletci imata špansko bolezen; pa sem šla v tri hiše, da bi dobila steklenico mleka, pa ga nihče ne da. Pri T. sem vprašala, pa je odgovorila gospodinja, da ima pet prašičev, katerim mora dajati mleko, in torej ne more postreči. Pri P. dobim gospodarja in mu povem svojo prošnjo. Pri nas ga morajo jesti prašiči, se zadere nad mano. Zakolem prašiče, špeh mora biti debel, da ga potem lahko pri Italijanih zamenjam za kavo. Grem k tretjemu: Dekla, ali imate kaj mleka? — Oja, tri krave molzem. — Ali bi ga mogla jaz dobiti eno steklenico? — Kaj naj pa potem psu in prašičem dam? Za osebenke je dober močnik brez mleka. — Toda, to ni za osebenke, marveč za dve bolni dekletci! — In ko že nadalje prosim, mi zagrozi gospodinja, da mi bo steklenico na glavi stolkla, če se takoj ne poberem iz hiše.«

Ljudje božji, imejte usmiljenje s siromakim! Kakor boste merili, tako se vam bo odmerjalol

Kmetje! 80 odstotkov vas je. Pa pet odstotkov doseže več, če so organizirani, kot pa 90 odstotkov neorganiziranega ljudstva!

Tedenske novice.

Jugoslavija.

j **Minister za prehrano dr. Korošec** se je odpeljal v Dalmacijo. Ljudstvo ga povsod navdušeno sprejema.

j **Prenos kosti Zrinjskega in Frankopana** v Zagreb. Bila sta to dva plemiča na Hrvaškem, ki sta se uprla Habsburžanom in hotela napraviti svojo jugoslovansko državo. Načrt jima je izpodletel, bila sta oba ujeta in obsojena na smrt. Usmrčena sta bila leta 1671., pokopana pa v Dunajskem Novem mestu. Na prošnjo hrvatske vlade je Nemška Avstrija dovolila, da se prepelejo kosti usmrčenih plemičev v Zagreb. Dne 30. aprila so bili njeni zemeljski ostanki z veliko slovesnostjo v Zagrebu položeni k večnemu počitku.

j **Brezobzirno hinavščino** uganjajo Italijani. Ker Wilson vztraja na tem, da se Reka priklupi Jugoslovanom in da se da državam, ki so nastala na ozemlju Avstro-Ogrske, prav toliko svobode kakor vsem drugim državam, so Italijani zapustili Pariz, češ, da ne bodo podpisali miru, v katerem bi bil kršen londonski dogovor. In sedaj zahtevajo Italijani za Reko samoodločbo, medtem ko jo za naše kraje zamejavajo! Orlando kliče: »Glede Poljske se proglašam načelo, da nasilno in samovoljno raznarodovanje ne more ustanoviti prava. Zakaj naj bi isto načelo ne obveljalo za Dalmacijo?« In vendar je v Dalmaciji samo peščica Italijanov, Hrvati pa naj se raznarodijo! In v naših zasedenih krajih! Samo Slovenci! Ali tukaj pa ne veljajo Orlandove besede? Takih lumpov, ki bi tako izrazito in predrzno kazali svojo lumparijo, kot so italijanski državniki, zgodovina še ni videla.

j **Zračna pošta** se uvede v kratkem v Jugoslaviji.

j **Brez alkohola!** Hrvatski delavci so sklenili, da se na delavski praznik, dne 1. maja, alkohol ne bo točil. Pameten sklep.

j **En milijon Srbov pomrlo med vojo.** Tako je zračunal srbski major Gjurič.

j **Francoska cenzura.** Te dni je dospel v Zagreb odlični ententen časnikar in izjavil sotrudniku »Riječi SHS«, da je ententnemu časopisu prepovedano pisati o italijanskih nasilstvih v zasedenem ozemlju. O jugoslovansko-italijanskem sporu se sme pisati, o nasiljih, aretacijah, deportacijah itd. pa ne. To je »svoboda« in »pravica«!

j **Nemški divjaki** v Celovcu so oropali uradne prostore jugoslovanskega zastopstva in pisarno slovenskega odvetnika dr. Müllerja.

Domače novice.

d **Dragi gospod »Ljudski glas«.** Zelo nas veseli, da nam v svoji vseobsegajoči socialnodemokratični ljubezni in svobodi posečaš toliko pozornosti. Sicer si tega ne štejejo v posebno čast, a veseli nas, da imaš strah pred njim, ker dobro veš, da bo »Domoljub« vedno znal kmetom povedati, kam mislijo socialni demokratje s kmetom, namreč razlastiti tudi njegovo zemljo in ga postaviti kot najemnika na isto polje,

katero je prej imenoval svoje. Komandirali in milijone vlekli bi pa državni socialnodemokratični voditelji, kakor n. pr. ruski Ljenin in Trocki, ki sta socialnim demokratom tako všeč in ki pijeta ruskim kmetom kri. Dovoljenje, da ponatiskavaš Domoljubove prejšnje članke, ko je bila pri »Domoljubu« še sušteršičeva komanda, ti radi dajemo, ker bo s tem najlažje napolnil svoje predale. Od časa do časa bomo pa tudi mi nekoliko pregleda prisli o socialnodemokratičnih časopisih, kako so zmerjali kmeta kot oderuha itd. Prav ponižno pa vprašamo gospoda socialnega demokrata, ki sliši na ime »Ljudski glas«, naj pove, kdaj so klerikalni veljaki prosili avstrijske generale, naj le-ti najbolj pošiljajo v fronto slovenske polke. Mi le to vemo, da so socialnodemokratični voditelji v vojski oboževali, medtem ko so ti preklicani klerikalci — posebno duhovniki, med vojsko na tisoče prošenj zastoni spisal in tudi na tisoče potov naredili. Torej le laži naprej, ljubi gospod »Ljudski glas«, kakor znajo samo socialnodemokratični uredniki, ki bi najrajši videli, da bi se cel svet utopil v boljše vizmu, ker bi s tem socialnodemokratični voditelji prišli do — peneza. Pa zdrav!

d **Orlovski tabor na Šmarni gori.** V nedeljo 4. maja se zberejo na Šmarni gori Orli iz Ljubljane in ljubljanske okolice, da pregledajo svoje vrste, se znova navduše za svojo organizacijo in ponove prisego zvestobe svojim načelom. Tabor je celodnevni, dopoldne na Šmarni gori in popoldne v št. Vidu. Sodeluje jeseniška godba. Tabora se udeležijo tudi drugi člani članice izobraževalnih društev. 4. maj naj bo proslava katoliške misli! Telovadni odseki naj naznanijo število udeležencev Zvezi. Orli na plan!

d **Služkinje** so imele na belo nedeljo stanovski shod v Ljubljani. Bilo jih je blizu 1500. Organizirane so v »Krekovi prosveti« v odseku »Zveza služkinj«. Na zborovanju so govorile služkinje ter stavile svoje želje in zahteve. Vse se organizira.

d **Mohorjeva družba in družbene knjige za leto 1918.** Mnogo družbenikov ljubljanske škofije književnih daril žal še ni prejelo. Mi smo do zdaj storili vse, da bi mogli dostaviti cenjenim članom naše družbene knjige, a vsi poizkusi so bili brezuspešni. Ko se je bil ustavil poštni promet z Jugoslavijo, smo naročili 12 avtomobilov, ki bi prepeljali naše knjige čez Velikovec na jugoslovansko postajo Sinčavas. Dobili smo za prevoz dovoljenje od ljubljanske vlade, od celovške policije in vojaških poveljstev. Prvi avtomobil je bil naložen s knjigami in zavoji so bili pregledani po colninskem nadzorniku. Hotel je ravno odpeljati, ko pride od celovškega vojaškega poveljstva prepoved za prevoz. Vojaško poveljstvo je zahtevalo, da se družbene knjige, tiskane pred jesenskim prevratom in od vlade že večkrat cenzurirane, zopet izročijo policijski cenzuri. Medtem smo naročili pa prevažanje knjig pri beljaškem ravnateljstvu za državno železnice dva vagona, si izprosili pri železniškem ravnateljstvu v Ljubljani dovoljenje za prevoz naših knjig čez Področico na Jesenice v Ljubljano, kjer bi jih špediter Ranzinger razposlal na posamezne po-

verjenjstva. Celovška policija je po naročilu vojaškega poveljstva knjige cenzuriral in nam dovolila prevoz, a ne čez Podriščico, marveč čez Gradec. Zopet nam ravnateljstvo v Beljaku ni hotelo potrditi voznih listov za progo Bruck-Gradec, ker je po železniških oblastih bila določena proga čez Podroščico. Toliko ovir smo imeli do danes, dne 16. aprila. Ali nam boče usoda mila, še ne moremo povedati. Častite gg. poverjenike in Mohorjane pa prosimo, da blagovoljno potrpijo v prepričanju, da storimo v Celovcu vse, da bi mogli dostaviti knjige svojim članom.

d V pisarni Žitnega zavoda se je uveljavel nepretrgan delovni čas. Stranke se sprejemajo od 10 do 12 ure.

d Upokojeni železničarji. Ker je Delavska zavarovalnica zoper nezgode v Ljubljani prejela z Dunaja seznam železničarjev, ki so prejeli dosedaj nezgodne rente, se vrši tekom prihodnjega tedna nakazilo rent potom tukajšnjega čekovnega urada. Samo oni, ki do 1. maja še ne bi prejeli rente, naj se zgledajo pismeno ali ustmeno pri Začasni delavski zavarovalnici zoper nezgode v Ljubljani, šolski drevored 2, kresija.

d Ravnateljstvo južne železnice se v najkrajšem času ustanovi v Ljubljani.

d Ljubljansko prebivalstvo je naraslo od predvojnih 50 000 na 80 000.

d Brzojavni promet z Nemško Avstrijo. Vsled odloka poštne ministristva z dne 10. aprila št. 7449 je zasebni brzojavni promet s celo Nemško Avstrijo zopet dovoljen. Dovoljene so navadne in nujne brzojavke. Iste so podvržene vojaški cenzuri, in sicer za kraje na Kranjskem vojaški cenzuri v Ljubljani, iz Koroške in Štajerske cenzuri v Mariboru.

d Padli ljubljanskega pešpolka št. 17: Kebelj Franc, r. Golobinje-Mirna peč pri Novem mestu, 1898, padel 11./10. 1918. — Perše Ivan, r. Radovlja pri Krškem, 1898, padel 19./10. 1918. — Milinkovič Vinko, r. Srebrenica, Bosna, 1878, padel 11./10. 1918. — Sajko Jožef, r. Hrastovec pri Mariboru, 1885, padel 11./10. 1918. — Markučič Ivan, r. Krstovlje-Koper, 1884, padel 16./10. 1918. — Koszuta Jan, r. Czortkow, Gal. 1899, padel 11./10. 1918. — Glad Anton, r. Fara pri Kočevju, 1899, padel 15. junija 1918. — Pokopani so vsi na polkovnem pokopališču v Vald Assa pri Asiagu. Meseca septembra ni imel polk nobenih izgub. Smrt v juliju in avgustu padlih se je naznanila sorodnikom in razglasila po časopisih.

Ubežniki 17. pp., ki so se vrnil iz ujetništva, niso vedeli poročati o nobenem smrtnem slučaju. Š-c.

d Kaznovani greh iz dobe razsula. Fr. Štrukelj, posesnikov sin iz Kosez, si je prilažil ob demobilizaciji vojaškega žrebca, »ker je bilo v časnikih razglašeno, da naj se ljudje izpuščenih konj usmilijo.« Konja je dal brez kake odškodnine posestniku Francu Burgerju iz Zgornje Šiške. Burger je imel nekaj mesecev konja, nato ga je prodal konjskemu prekupčevalcu Prešernu za 800 K. Vsa reč je bila ovađena orožnikom: Štrukelj in Burger sedita na zatožni klopi ljubljanskega deželnega sodišča.

Predsednik (Nagode) Burgerju: »Zakaj niste konja naznanili, saj ste gotovo vedeli, da morate to storiti.« — Burger: »Saj je moj sosed župan Zakotnik, ki je gotovo vedel, da imam konja.« — Predsednik: »Naznanili mu konja niste.« — »Ne.« — Sodišče je oprostilo Štruklja, Burgerju pa prisodilo zaradi poverebe državne lastnine 14 dni ječe.

d Zasačen tat. Orožniška postaja Planina je pri Sevnici izsledila tata, ki je ukradel Lesjaku Antonu iz št. Vida pri Zatičini kočijo in konja. Na notico v »Večernem listu« so orožniki dobili kočijo, konja in tatar vse izročili nazaj pravemu lastniku.

d Požar. V Dramljah je ogenj vpešil na velikonočno nedeljo zjutraj ob 3. uri svinjske hleve župnišča ter so zgorele vse svinje in perutnina. Sreča v nesreči je bila, da je deževalo in bilo morno. Le zato se je posrečilo ogenj omejiti in pogasiti, ker bi se sicer užgala tudi ostala gospodarska poslopja. Ker je začelo goreti v listnici, se sumi, da je zažgala hudobna roka.

Drugod po svetu.

p Mirovni posveti v Parizu so menda toliko napredovali, da bodo v najkrajšem času povabili h konferenci tudi Nemce, ki bodo mirovne pogoje sprejeli ali odklonili.

p Poseben mir z Avstrijo bo menda sklenila Italija. Pa menda ja ne bodeta »gihali« za naše kraje, o katerih niti Italija niti Nemška Avstrija nimata ničesar govoriti.

p Krvave demonstracije so se vršile zadnji čas na Dunaju. Uprizorili so jih iz vojske in ujetništva se vrnivši vojaki. Ljudska bramba je s streli zatrla izgrede.

p V Nemčiji še ni miru. V Hamburgu se še vedno ponavljajo izgredi, ki jih povzročajo močne, brezposelne tolpe. V mestu je proglašeno obsedno stanje. Iz Monakovega ni zanesljivih poročil, ker so vse zveze s tem mestom, v katerem vladajo boljševiki, pretrgane. Bavarski kmetje sestavljajo armado, da jo udarijo proti Monakovemu.

p Pod boljševiško vlado. »Matin« prinaša sliko o položaju pod boljševiško vlado. Prebivalci Moskve so razdeljeni na tri kategorije. V prvi so delavci, ki imajo pravico do 300 gramov kruha dnevno; v drugi uradniki s 100 in v tretji ostali meščani s 50 grami. In še na to morajo pogosto celo noč čakati, ne da bi kaj dobili. Da tako ne poginejo lakote, si morejo s težavo preskrbeti malce konjskega mesa po 15, ali pasjega po 4, ali končno mišjega po 5 rublov funt. Zelo redko se posreči komu, da more dobiti maslo po 120 rublov funt ali krompir najslabše vrste po 30 rublov kila. Preostanejo le še gostilne, ki so pa od najudobnejše do zadnje luknje vse podržavljene. Toda tudi tu se dobi proti karti samo enkrat na dan nekoliko juhe in zelenjave. Pa v Moskvi je še dobro v primeri s Petrogradom. Tu je položaj popolnoma obupen. Ljudje so srečni, ako pogine konj na cesti, da si morejo z nožem odrezati kos mesa z njega. Žalostna slika, četudi morda pretirana!

Dopisi.

Moravče. Kat. slov. izobraževalno društvo priredi v nedeljo 4. maja po nauku igro »Na Marijinem srcu« in »V posredovalnici«. K obilni udeležbi vabimo.

Zg. Bernik. Gasilno društvo je pričelo z vajami. Udeležilo se je polnoštevilno Vstajenja na veliko soboto. Kje pa je bilo cerkljansko gasilno društvo s svojim slavim načelnikom?

Breznica. Na velikonočni ponedeljek smo se zbrali v društveni dvorani, kjer je imel predavanje naš rojak g. župnik F. S. Finžgar, igralci pa so igrali dr. Krekovo igro »Tri sestre« in »Kaznovana nagajivost«. G. predavatelj je v krepkih besedah orisal moč in potrebo organizacije, razložil, kako moramo pomagati in uživati svobodo, nam vzbujal spomine na preteklosti in označil tudi sedanje razmere. Priporočil in utemeljil je tudi organizacijo ženstva. G. predavatelju smo hvaležni, da nam je v preprostih besedah razložil tako potrebno in važno stvar. Zeleti bi bilo, da priredi društvo še večkrat taka in podobna predavanja, zeleti pa tudi to, da bi se ljudje splošno za tako važne stvari še bolj zanimali. Igralci so izvršili svojo nalogo dobro. Napravili bi še lepši vtis, če bi govorili vse v domačem govoru. Torej drugič! Sicer pa našemu društvu vsa čast, ker se trudi vedno, tudi ob vojski, da imamo pogosto priliko za pošteno zabavo doma. Brezničan.

Gorje. Na velikonočni ponedeljek je priredilo naše bralno društvo predstavo »Zaklad«, igrokaz v štirih dejanjih. Igralci so vsi prav dobro rešili svoje vloge. Pevci so pod vodstvom g. kaplana Mevželjna in g. organista Breganta izvajali težke skladbe. Želimo le, da bi naš večkrat presenetili s takimi krasnimi skladbami. Dvorana je bila natlačeno polna. Zeleti bi bilo, da bi se nekateri bolj dostojno vedli in ne delali nemira, da bi vsaj drugih ne motili. Obenem svetujemo vodstvu bralnega društva, da dotičnim osebam ne da nikdar več vstopnic, zamere se nikar ne bojte. Igra se bo na praznik varstva sv. Jožefa ponovila. — Bralno društvo ima tretjo nedeljo po Veliki noči na praznik varstva sv. Jožefa ob 10. uri društveno sv. mašo. Vabite se vsi člani in članice, da pridete z društvenimi znaki ob pol 10. uri v društvene prostore. Od tam odkorakamo skupno z zastavo k sv. maši.

Cerkije na Gorenjskem. Lepo je opisal nek g. Potnik v »Domovini« (št. 13) lepoto našega kraja. O Hribarju in Vavknu bi lahko izpustil, ker imamo Cerkljanci že svoje misli o njih. Trditve, da se je »za prave golufe in brezverce izpostavljalo ob času volitev Najsvetejše...« ne bomo zavračali, dosti je, da vemo, kak duh vede po »Domovini«. — »V cerkljanski fari je padlo po bojiščih za rajno Avstrijo sorazmerno največ fantov in mož in podpisalo se je največ vojnega posojila...« in vsega tega je kriv, kakor trdi gosp. Potnik, »Šušteršičev klerikalizem«. V drugič zapišite številke, da bodo bralci sami sodili: v fari, ki šteje nad 6000 ljudi, štejejo izgube, t. j. padlih in pogrešanih skupaj 85 do 90. Vemo pa, da jih je padlo po župnijah s par tisoč prebivalci nad sto. Torej pri nas »sorazmerno največ«. — »Podpisalo se je največ vojnega posojila.« Morda res. Kdo pa je najbolj agitiral zanj? Ali hočete podpisov, dokazov? Solska mladina je podpisala 2000 kron, na čigav pritisk? Zakaj se g. nadučitelj ni uprl, kakor so se drugod? — »V to ljudsko razpoloženje je jako spretno posegel tamošnji posestnik in nadučitelj g. Josip Lapajne.« Od kedaj pa »posestnik«? Castitamo g. Lapajnetu, da ga je »Domovina« imenovala »posestnikom«. Castitamo tudi J. D. S., da ima take »posestnike« v svojem izvršilnem odboru; da zastopa tudi naš »posestnik« tistih par vzor-kmetov, kakor je n. pr. načelnik cerkljanskega gasilnega društva. Bil je dan 25. marca shod J. D. S. Na shodu je trdil g. Lapajne, da je kakih 300 do 400 ljudi, gospod Potnik jih je našel 500, v resnici jih je bilo ob koncu shoda komaj 150. In kakih posestnikov? Večinoma taki, kot govorniki. Le vlecite sami sebe za nos! Cerkljanci že pridemo na shod, mislimo pa svoje. Prosimo pa, da drugič več ne privlečete tistega šemrova, katerega smo

bil je pod rajno Avstrijo do grla siti. Gospod Lapajne, posestnik, nam je delil Krisko planino, pa ta delitev do danes še ni priznana. G. Lapajne, napravite prošnjo, da se stvar brž reši; toda ona vam ne damo, ker smo ga vam reši; med vojsko za razne prošnje dovolj dali. G. Lapajne je tisti, ki je na liberalnem shodu trdil, da kmet ne spada v državni zbor, ker ne zna dovolj govoriti. G. Potnik, kdaj se je pa glasovalo za tiste resolucije, ki so bile sprejete z velikim odobravanjem in soglasno? Tisti, ki smo bili na shodu, nismo tega slišali. — Zakaj sprejema »Domovina« take kupe laži v svoj list? Ali ne bi bilo bolje, da bi napravili nov list nalašč za laži z urednikom g. Potnikom? Cerkljanci.

Iz Starega trga pri Ložu. Na Velikonočni ponedeljek so uprizorili pri nas Kat. slov. izobraževalno društvo in Starotrški Orel igra »Revček Andrejček«, ki je izborna uspeha. Na sporedu je bil tudi Orlovski tamburaški zbor, katerega smo pogrešali že nad štiri leta, in petje. Vsi so častno rešili svojo nalogo. A največja hvala za vse to gre predvsem našima priljubljenima gg. kaplanoma, ki se oba neumorno trudita za naše društvo. Ljudstvo jima bo vedno hvaležno. — Ustanovila se je novo tudi »Sveta vojska«, kateri Bog daj obilo uspeha!

Prežganje. Tudi pri nas smo se zadnji čas pričeli gibanji. Oživljamo izobraževalno društvo, ki je med vojsko popolnoma zamrlo. Pričeli smo prirediti častno primerno predavanje, in sicer ob nedeljah popoldne, na vsakih 14 dni po eno predavanje. Odsek, ki vodi društveno gibanje, se hoče z vso vnemo lotiti dela za izobrazbo župljanov. Zalosti nas to, ko opazamo, da so rokavi večinoma brezbrizni za vse naše delo, ko vidimo, da jih ne veselijo nobena organizacija, ko vidimo, da nimajo smisla za skupnost. Ker se zavedamo resnega položaja, kam nas dovede stara trma nevednosti in brezbriznosti, ter imamo pred očmi velike koristi, ki jih ima kmečko ljudstvo od dobro urejenega društva, vabimo najprijazneje vse župljane prežganjske župnije, naj vstopijo v društvo kot člani. Može, gospodarji, zakaj se odtegujete društvu, ki vam hoče biti najboljši vodnik, svetovalec in zagovornik v težnjah vaših? Tisočkrat boljše bi bilo za vas, da bičete v društvu dobrih svetov in navodil, kot da bi jih iskali okrog advokatov. Tudi o kmetijstvu se bomo marsikaj pametnega pogovorili. Žene, matere, gospodinje! V dobi strašne vojske ste morale nositi težko breme skrbi gospodarstva in gospodinjstva. Pa vztrajale ste. Srečno ste izvozile iz težavnega položaja. Čast vam. A sedaj? Li sedaj hočete vse pustiti v miru; sedaj se nočete nič brigati za stvari, ki so takorekoč temelj boljše bodočnosti vaše in vaših otrok? Pošljite v društvo svoje sime in hčere, bodite prepričane, da jih pošljete v dobre roke, kjer bodo takorekoč dovršili šolo življenja. Ne branite jim vstopa v društvo, boljše je, da v društvu najdejo poštene zabave, kot da iščejo zabave, ki mori cvetove kreposti. Fantje! Zakaj so tako mrzla postala vaša srca? V žilah vam gori mladost, cvete pomlad, v srcih pa je zima, mrz . . . Vsi v društvu, brez strahu, na delo, dokler vam cvete pomlad! Dekleta! Ne bojte se društva. Tudi za vas je treba izobrazbe, treba učenja, treba šole življenja. Zberite se prav vse v društvu in nabirajte člane, da bo naše število kar največje, bodite prvobornice za umsko prebujenje ljudstva. Udeležujte se pridno predavanj, ki bodo za vas priročna. Zberimo se v društvo tako številno in delujo za ideale tako vneto, da bomo sebi koristili in dajali lep zgled drugim.

Št. Peter pri Novem mestu. Na cvetno nedeljo smo imeli pri nas javen političen shod, katerega se je udeležilo prav obilo ljudi. Podpredsednik V. L. S. profesor Remec je poročal o političnem položaju in nekaterih perečih zadevah kmečkega stanu. Domači župnik je poudarjal potrebo tesnejše združitve kmetov v lastne kmečke organizacije. Sad shoda je bila ustanovitev okrajne kmečke zveze za občine št. Peter, Šmarjeta in Belcerkev. Načelnikom okrajne kmečke zveze je bil soglasno izvoljen Jože Bevc, ki je tudi zborovanju predsedoval. Med ljudmi je veliko zanimanja za lastno politično stanovsko orga-

nizacijo pod okriljem mogočne Vseslovenske ljudske stranke. Naj ga ne bo kmeta v gorimenovanih občinah, ki bi ne bil zaveden ud naše okrajne kmečke zveze! Čim več nas bo, tem lepše uspehe bo rodilo naše zblizanje. — Vinski kupci se zadnje tedne prav pridno oglašajo po naših priznanih vinskih goricah. Ne bo dolgo temu in razprodano bo vse vino po Trški gori in Grčevju. Komur mar dobra kapljica, naj pohitli! — Daleč se je spozabil nekdo, ki je iz maščevainosti uničil v vinarstvu nekega tukajšnjega domačina 78 krepkih trt. O takem zločinu se ni do danes še nikdar čulo v našem kraju. Tako zlodejstvo more zagrešiti pač le v vojni posuroveli človek.

Na Vačah je na cvetno nedeljo predaval fantom in možem g. profesor dr. Jos. Puntar iz Ljubljane prav s kmečkega stališča o razmerah in potrebah današnjih dni. Lepo število navzočih želi predavatelja še kmalu slišati.

Iz Trate. Dragi »Domoljub«! Upamo, da boš imel tudi za nas malo prostora v svojem predalčku, saj mi Tratarci se redkokdaj oglasimo. A razmere, v katerih se nahajamo nas silijo, da dvignemo svoj glas ter opozorimo naše ljudi na razne agitatorje. Po naši občini namreč zelo strastno agitirajo za liberalno stranko. V ta namen uporabljajo vsa sredstva; celo tako daleč gredo, da očitajo našim gg. duhovnikom: »Ta črni so krivi vojske.« Seveda pri tem neprestano lažejo ljudem, da niso nič proti veri in duhovnikom, a neprestano zabavljajo čeznje. Dragi soobčan! Poglejte, saj imate oči. Vprašamo, kdo pa je imel l. 1914. usodo avstrijskih narodov v rokah? Ali ne ti isti visoki mogotci na Dunaju? Torej duhovniki niso bili z vojsko v zvezi, pač pa se si srčno želeli miru ter po svojih močeh lajšali grozote vojne. Liberalci pravijo, da niso nič proti veri in duhovnikom. Pravijo, vzeti jim hočemo le pravico do politike. Mi pravimo: kakor imajo vsi drugi stanoviti pravico do politike, tako jo ima tudi duhovnik. Proti veri niste, kadar jo pri miru pustite; toda proti veri ste, kadar jo napadate. Dragi soobčan, ne dajte se zapeljati tem lažnivim zapeljivcem.

Iz Ruperčvrha. Letošnji veliki ponedeljek je bil za to okolico jako pomenljiv dan. Domači fantje in dekleta so v prostorih tukajšnje ljudske šole prvič uprizorili novi igri »Mat in hči« in »Fotografova smola«. Igrati sta izpadli jako ugodno; vsi igralci so rešili svoje vloge priznanja vredno. V drugi igri je bil dosežen višek smešnosti; občinstvo, ki ga je bila polna šolska soba, se je smejala prav pošteno. — Začetni korak je storjen. Ljudstvo se drami in želi si društev. Torej, na delo!

Gospodarski del.

Čuvajmo male gozgove.

Lesna trgovina in industrija kaže pri nas že trdno organizacijo, združuje kapital in kupuje lesne surovine. Domačemu slovenskemu podjetju se pridružuje hrvatski kapital. Dnevno časopisje prinaša dan na dan oglase lesnih tvrdk, lesnih trgovcev, ki vabljivo nudijo visoke cene za les. Les je še vedno in bode predmet, ki še največ obeta podjetnemu duhu. Visoke cene pa sedaj prerade izvajajo gozdne posestnike, da oddajajo svoje zaloge. Vzdržno gozdno gospodarstvo pri državnih ali večjih zasebnih upravah skrbi samo, koliko sme posekati in staviti lesa na trg, da uredi ravnovesje letne produkcije, vpoštevajoč dana lesno množino pri gotovem obsegu gozdov z največjim prirastkom. Pri veliki obhodni dobi, v kateri se gospodarji z gozdom, je to pač najlažje v večjih, obsežnejših gozdnih kompleksih. Popolnoma drugačno lice se kaže pri malih gozdnih posestvih.

Mali gozdovi, ki tvorijo največji del naših gozdov, so v rokah kmetov. Smatrat jih moramo kot male zaokrožene gospodarske enote. Njih svrha je in mora biti, da zadovolji v prvi vrsti potreben kmečkega gospodarstva. Kmet mora imeti na nekako hranilnico, kamor se v sili zateče. Vsaka prekomerna izpraznitev te hranilnice ima zanj samo težke nepravilike. In to je slučaj, ki se žalibog opaža sedaj. Vagon za vagonom odnaša se nedozorel les iz kmetijskih gozdov. Premoturočemu očesu se kaže žalostna slika. V zimski dobi vidimo zrečene temne obrise smrek, jelk, opažajo gole veje listačev. Gozd sicer ostane, a manjka mu sestojine, ki mu daje pravo vrednost.

Tu je resen opomin na mestu.

Ne dajte se zapeljati po visokih cenah. Z gotovostjo se lahko pričakuje, da bodo tudi še dalj časa ostale, če ne še povišale, dokler nam ne bodo urejene razmere povsem zadovoljile najnujnejših potreb. Mogoč je tudi trenutno mali padec cen, ako pride sedaj, dokler so državne meje zaprte, precej lesa na trg. Veliko se pa cene ne bodo razlikovale od sedanjih. Cena lesa, kakor vseh drugih proizvodov, je pa v neposredni zvezi z vrednostjo našega denarja, z valutnim vprašanjem. Ker pa se to mora samo na bolje obrniti, je jasno, da mali posestnik ne daj iz rok močne opore svojega gospodarstva. V njegovem lastnem interesu je, da je gospodarstvo od zunanjih vplivov čim manj odvisno; to pa je le mogoče, ako lahko vse potrebe iz lastnega pokrije. Pohvalimo se lahko, da imamo že veliko manjših gozdnih posestnikov, ki dobro razumevajo korist gozdov in vedo, da jih morajo čuvati kot zemljo v očesih, ker najmanjša napaka jih bode kaznovala hudo, če ne že v otrokih, pa pri vnukih, pravnukih. Kdor eno ped dalje misli, bode vedel prav ceniti veliko važnost gozdov in gozdnega umnega gospodarstva. Na umu so pa nam oni gozdniki, po številu ne mali, ki žive od danes do jutri, se ne brigajo, kako si bodo drugi dan urediti. Teh nam je žal. V momentane mnerazpoloženju, morda v stiski, morda v lahkomišljenosti in gospodarski neorientiranosti je nasedel sladkim govoricam lesnega prekupčevalca in oddal les iz gozda, neglede, kake posledice bodo njegov gozd, njegovo gospodarstvo zadele. Vemo, pričakujemo močnega razmaha svobodnega gospodarskega življenja. Gospodarske domove, gospodarska poslopja bode treba popraviti, dela bode veliko, še več bo treba lesa. Kje naj ga mali posestnik vzame, če ga je dal sedaj tjavendan za »dobro« ceno iz rok; kupiti ga bode moral morda še za dražji denar. Padle bodo morda na to besede: saj bomo dobili drva in stavbinski les iz velikih gozdov, državnih, privatnikov! Ali je gospodarsko upravičeno, samo jemati od gospodarstva, ne nuditi pa mu ničesar? To velja i za državno gospodarstvo, ki mora v prvi vrsti gledati, da imajo od tega vsi državljani enako korist. Zato bode vsakdo razumel, da je krivo tako postopanje, ki sedaj zapravlja svoje gospodarske zaloge z zahtevo, da mu morate pozneje država pomagati. Vemo, da bode naša država morala biti demokra-

tična, ali tako daleč vendar ne bode smela iti, da bode pomagala samo lahkoumnežem iz zadrege, na škodo splošnih koristi. Kam nas pripelje nespametno ravnanje z gozdovi, občutimo v naši domovini najbolj; poglejte samo Kras! Skušnja nas uči, kamor pogledamo po svetu; na celem našem jugoslovanskem Krasu, v Italiji, Franciji, celo v Ameriki, da mora zadržati država lahkoumno opustošenje in da mora baš sama vedno prijeti v roke pogozdovne akcije. To se zahteva od nje! Ali ni upravičena torej, da tudi nastopa proti puščeni, vedoč, do kakih posledic pride po nespametnem ravnanju z gozdovi? In zato mora gozdna oblast urediti gozdno gospodarstvo po že obstoječih gozdnih zakonih, ki ne sprečavajo koristi gozdnega posestnika, nego so res priprojeni v korist malega gozda, zraven pa zasledujejo splošni važni pomen za celokupno blagostanje domačije. Kvoboda ni v tem, da dela vsak po svoji glavi, da neurejeno, nespametno gospodarimo in čakamo, da nas zopet šele stiska, skušnja nauči. Vsaka skušnja nekaj boli. Pri gozdnem gospodarstvu pa ne zabolijo samo enega, nego trpe dolga leta vsi, trpela bode naša mlada Jugoslavija! Ne, to ni svoboda, prava svoboda je, da urejeno, dobro živimo, da čuti blagostanje posameznik in celokupnost.

Jako kočljivo vprašanje zadeva gozdne služnosti. Mali posestnik zahteva te, a gozdno umno gospodarstvo se temu protivi. V naši mladi državi bode kmetskega življa okoli 70 odstotkov, a 30 odstotkov meščanskega. Torej je pravično, da se v prvi vrsti rešujejo taka vprašanja v splošno korist teh 70 odstotkov. Ker je za kmetško gospodarstvo enake važnosti poljedelska in gozdarska stran in ker obe enako globoko segata in krepita umno gospodarstvo, ni mogoče in ne bi bilo umestno, eno razširjati na kvar drugega. Nujno je ubrati tu srednjo pot.

To bode mogoče, ako se zberejo mali gozdni posestniki in organizirajo, da medsebojno uredijo potrebe, uveljavljajo zahteve, da se informirajo kot lesni producenti o gozdno-gospodarskem stanju, da se učijo po tem; tako ne bodo postajali žrtve lesnih prekuovalcev, katerim koristi največkrat nevednost in lahkoumiselnost malih gozdnikov. To zahteva korist gozdarstva, naših najbogatejših narodno-gospodarskih zakladov, gozdov, ker nam bodo vedno pomagali v najhujših gospodarskih stiskah.

Važnost čebele za kmetištvo.

Čebela nam ne koristi samo z medom in voskom, ampak je njena posredna korist še brez primere večja. Oplodjuje namreč naše pitovne rastline, da morejo ročiti dobro in kaljivo seme in sadje. Sicer vrši tudi veter deloma to nalogo; 19 odstotkov naših cvetnih rastlin je namreč vetrocvetk, n. pr. leska, jelša, brest, topoli, trave (žita), konoplje, hmelj itd. A veliko večino naših rastlin oprasha (oplojajo) žuželke, zato pravimo tem rastlinam žužkocvetke. Dočim iščejo žuželke zase medu in cvetnega prahu v hrano, prenašajo pelod od cveta do cveta ter plemené rastline.

Najvažneše oprasha valke rastlin med žuželkami so razni kožokrilci (čmrlji, razne

divje čebele); vse pa prekaša po uspešnosti naša domača čebelica. Ker prezimi v množestvilnih naselbinah in ne posamič, kakor čmrlji, zato nastopa v maju in juniju v brezštevlnih trumah. Njeno število znaša v tem času samo v Jugoslaviji nekaj sto milijard te pridne živalce. Na cvetju sadnih vrtoz so našli med obiskovalci 88 odstotkov domačih čebel, 5 in pol odstotkov divjih čebel in čmrljev, 6 in pol odstotka muh, os, mravelj in hroščev.

Važno je, da se drži čebela kolikor le moči dolgo ene in iste vrste cvetja in ne frfra brez izbire od ene vrste rastlin na drugo, kakor delajo druge žuželke.

Samolastno oprasha (oplodba pestiča s prahom lastnih prašnikov) je na splošno rastlinam škodljivo, za zdrav razvoj je potrebno križanje (prah iz enega cveta mora priti na brazdo tujega cveta); to križanje pa najuspešneje posreduje naša čebela. O blagoslovljenem delovanju pričajo rastline naših polj, vrtoz in sadovnjakov.

Nekdo je napravil poskus: del cvetočih vej je ogrnil s finim tulom, da žuželke niso mogle do cvetja, in prišel je do tega le zaključka:

Agras je dal, zavarovan s tulom, 24 odstotkov sadja, nezavarovan 60 odstotkov sadja; črešnje, zavarovane s tulom, 1,3 odstotka sadja, nezavarovane 14,6 odstotka sadja; višnje, zavarovane s tulom, 0.— odstotka sadja, nezavarovane 10,6 odstotka; jablane, zavarovane s tulom, 0,5 odstotka sadja, nezavarovane 6,9 odstotka sadja.

Ravno tako potrebujejo sodelovanja čebel breskve, melone, kumare in buče, razne vrste zelja in druge zelenjadne rastline.

Krompir v zimski shrambi

zgubi več ali manj na svoji teži in vrednosti, v glavnem na škrobu. Pri nekem poskusu se je pokazala ta-le zguba v šestih mesecih: Krompir, hranjen, je zgubil odstotkov škroba: 1. Na hladnem, svetlem, suhem 12,1. 2. Na hladnem, svetlem, vlažnem 35.— 3. Na hladnem, temnem, suhem 39,7. 4. Na hladnem, temnem, vlažnem 35,4. 5. Na gorkem, svetlem, suhem 41.— 6. Na gorkem, svetlem, vlažnem 49,2. 7. Na gorkem, temnem, suhem 36,1. 8. Na gorkem, temnem, vlažnem 45,6.

Da se krompir ohrani najbolj v hladnih in suhih shrambah, uči stara skušnja. Čudna pa se nam zdi razlika med točko 1. in 3. Mnogobrojne skušnje nas namreč prepričujejo, da se — v sicer enakih razmerah — ohrani krompir mnogo lepše v temnem kakor v svetlem prostoru.

Insektoform in konjske garje.

V agrarnem (kmetijskem) listu naše sosedne nemške Avstrije poroča neki konjerejec, da mu je pri zdravljenju konjskih garij izvrstno služil insektoform št. 2, ki ga prodaja lekarna F. Laznia, Brunn a. G. pri Dunaju. Pravi, da se pomeša 1 del (liter) tekočega insektoforma z 2 litroma voda in se umije vsak tretji dan konja (pa prav vsega) s to zmesjo. Šestkratno umivanje odpravi garje. Če rabiš gobo, potem zadostuje za enkratno umivanje pol litra insektoforma, za celo ozdravljenje enega konja je torej potrebna konva s 3 in pol litra insektoforma. Seveda je treba hlev in vso opravo

prav skrbno razkužiti, sicer vse nič ne pomaga.

Ker je insektoform menda poceni, njegova raba pa uspešna in lahkotna, zato bi bilo zelo ustrezno našim prizadetim gospodarjem, ako bi poročal kdo izmed naših čitateljev o svojih lastnih skušnjah z insektoformom. — Slišali smo tudi, da pripravljajo »Kmetijska družba« v Ljubljani poseben aparat za zdravljenje garjevih konj s pomočjo menda žveplenega dvokisa (?). V eni uri, pravijo, bo ozdravljen s tem aparatom vsak konj. Zelo željno pričakujemo oznanila, da je ta priprava na razpolago.

IZKORISTIMO VODNE SILE.

Sedanje gospodarske razmere nove države Jugoslavije nam dajejo z obžalovanjem čutiti, kako grozno je zanemarjala naša rajna avstrijska pisana mati, pa tudi mi sami, svoje vodne sile, s katerimi nas je vendar Bog tako obilno obdaroval. Da smo mi Slovenci vpregli že pred polomom Avstrije svoje vodne konjske sile, kako sijajen in neodvisen bi bil danes naš položaj! Kako malo bi občutili pomanjkanje premoga in petroleja! Sava in Bistrica in druge brze reke bi nam gonile železniške vozove, poganjale kmetijske stroje, držale v obratu tvorniške stroje, dajale krasno luč v mestu in na vasi, tudi kuhala bi nam v potrebi elektrika, likala perilo in nam izkazovala sto drugih uslužnosti.

Naj bi vendar ne izpustili naši poslanci in vsi, ki jim mora biti mari naša sreča, neizmerne važnosti naših vodnih sil nikdar izpred oči, da se čim preje elektrificira naše slovensko avtonomno ozemlje.

Pa tudi manjše vodne sile je treba bolje izkoristiti. Brez števila imamo še mlinov in žag s tako zanikarnimi vodnimi kolesi, kot jih gotovo bolj starokopitnih ni imelo nesrečno ljudstvo še pred vesoljnim potopom. Moderna turbina, zložitev strmeča bi lahko naše vodne sile potrojila.

Tudi uprava naših manjših mlinov in žag je še večinoma izza Noetovih časov. Nujno potrebujemo v Jugoslaviji dobre velike tvornice za izdelovanje mlinarske oprave valjcev, lupilnikov, strojev za sortiranje zdroba in moke itd.), da ne bomo tudi v bodoče navezani le na dunajske, budimpeštanske in češke tvrdke.

Gospodarska obvestila.

g Predavanja o vinarstvu. Tekom prihodnjega meseca predava vinarški nadzornik g. B. Skalický v naslednjih krajih, o perečih vprašanjih našega vinogradništva: V nedeljo, dne 27. aprila ob 3. popoldne v šoli v Stopičah, v nedeljo, dne 4. maja ob polosmih zjutraj v šoli v Vavtvasi, v nedeljo, dne 11. maja ob 8. zjutraj v šoli v Metliki, v nedeljo, dne 18. maja ob polosmih zjutraj v šoli v Tržišču, v nedeljo, dne 25. maja ob polosmih zjutraj v šoli v Sv. Križu pri Litiji, in na praznik, dne 29. maja ob polosmih zjutraj v šoli v Trebnjem. Zeleti je, da se vinogradniki predavanj v obilnem številu udeležujejo.

g Državno posojilo v znesku 200 milijonov kron je razpisala belgrajska vlada. Posojilo se vrne v 6 mesecih in se obrestuje po 4%.

g Nov denar na Hrvatskem. V Zagrebu se združujejo novi bankovci po 50 par, 1 in 2 dinarja, s katerimi se bodo zamenjale sedanje vsote. Bankovci bodo v prometu dve leti.

g Riz v Srbiji. Preteklo leto so poželi v stari Srbiji 488.000 kg riza. Cena je za 1 kg — 5 dinarjev.

g Minister dr. Korošec o prehrani. Iz razgovora, ki ga je imel minister za prehrano dr. Korošec z urednikom belgrajske „Pravde“, posnemamo to-le: »Zadnje dni je prispel v Solun velik transport moke, obsegajoč 500 vagonov. V nekaj dneh pride tjakaj še drugi transport. Za Piret in okolico se pošlje 100 vagonov moke iz Carrigrada. Na Reko je došlo 1500 vagonov moke in 800 vagonov žita. V Splitu so te dni izkrcali 380 vagonov moke. Dne 20. t. m. je prispel v Dubrovnik parnik, ki je imel natovorjenih 728 vagonov moke. V Dubrovniku, Splitu in Kotoru so že izkrcali 100 vagonov prekažene slanine. Da se transport teh živil pospeši, je vlada kupila 4000 avtomobilov in 5000 mezeg s kompletnimi vozovi v svrhu, da se živila čim najpreje spravijo iz pristanišč v notranjost države.«

g Zvepleni ogljenec proti graharju. Nekatera leta nam grahar uniči silno mnogo te krasne stročnice. Če pregleduješ spomladi semenski grah v shrambi, opaziš tu in tam majhne črne pege na njem; to ni nič drugega kot grahar, ki čaka samo ugodnega trenutka, da se preje iz zrnja, kar se zgodi najpozneje do konca aprila. Teža škodljivca uniči najbolj gotovo, ako nasuješ graha v posodo, ki se da dobro zapreti, in ga poskropiš z žveplanim ogljencem. Posodo (sod) dobro zapri in počakaj 10 do 15 minut, da presinejo nastale pare vse zrnje. Potem razgrni grah, da se zgubi neprijetni duh žveplena ogljenca. Če si stvar pozorno izvršil, si si lahko svest, da ni nobenega graharja več živega v zrnju. Zelo pa pazi, da ne prideš z ognjem v bližino te tekočine! Nastala bi lahko velika nesreča.

„Domoljubova“ pisma.

Naše ljudstvo ne more biti za drugačno šolo kakor za versko. Prvi namen ljudske šole — to priznava tudi liberalno učitelstvo — je vzgoja. A brez vere je prava vzgoja nemogoča, pa je konec besedi!

Ko so hoteli na Angleškem odpraviti versko šolo, je to minister Asquith tako utemeljeval: Najprvo je ljudstvo, potem so šele verske družbe. Dobro, je odgovoril kardinal Bourne, to mi ravno zahtevamo, da bodi ljudstvo najprvo. Vi pa mislite samo na svobodomiselce in bi le tem radi ustregli. Ker nekaterim svobodomiselcem vera ni všeč, zato naj se odpravi vera iz šol, četudi velikanska večina ljudstva zahteva krščanske verske šole. Kje je tu enakost, kje pravica? Tako pravimo tudi mi: krščanskemu ljudstvu krščanske šole; svobodomiselci pa naj imajo svoje, če mislijo, da bo to za njih otroke in državo dobro!

Sedaj pa pravijo nekateri svobodomiselni učitelji: Saj mi nismo proti krščanski nauki v šolah. Krščanski nauk naj se

le poučuje, samo drugi pouk in druga vzgoja v šoli naj bosta prosta verskih misli in nagibov.

So, ki jim je tako govorjenje po godu, češ, kaj pa hočete še več? Ali ni dosti, če se poučuje v šoli krščanski nauk? Ali ni taka šola pravzaprav že krščanska šola?

Nak, ni! Najprej bodo pustili ti učitelji krščanski nauk v šoli le zato, ker si ga še ne upajo odpraviti. A ob prvi priložnosti bi ga vrgli s križem vred iz šol. Tako so naredili svobodomiselci drugod po svetu, tako bi tudi pri nas.

Potem pa taka šola, ki ne ve nič o veri — razen tiste za krščanski nauk — kratkoma ni krščanska! Če na taki šoli lahko poučuje jud in v zgodovini padomešljivo in porogljivo govori o Kristusu in katoliški cerkvi — ali naj bo taka šola krščanska? In če je učitelj lahko popoln brezverec in pri pouku naravoslovja lahko taji Boga in duše in posmrtno življenje — ali je taka verska? V šolah, kakor jih zahtevajo svobodomiselni učitelji, bi se pa vse to lahko godilo. Ne pravimo, da bi se za vedno in povsod godilo, a lahko bi se in ne dvomimo, da bi se tudi, ko bi se svobodomiselstvo še bolj razpaslo. Sedaj pa vprašamo: kakšen pomen bi še imel pouk krščanskega nauka, da bi učitelj lahko zaničeval, kar bi katehet s trudom sadil? Če si mislimo še take dobre otroke, bo v njih dušah nastal vsaj razdor. Komu naj verjamejo? Kaj je resnica? Ali ni sploh nič gotovega? Taki dvomi bi začeli mučiti otroška srca. A dvomi so za mladino, kar slana za polja. Tako bi nastal razdor tudi med cerkvijo in šolo, in bi se zenesel tudi v družine. Eni bi bili za cerkev, drugi za šolo, še drugi pa nazadnje tudi zoper državo, ki jim je vsilila take šole.

Z dvomi v verskih rečeh bi nastale v otroških srcih dvomi o vsem. Če v tako važni hrečeh ali katehetu ali pa učitelju ne gre nobena vera, ali se morejo zanesti na njih besedo v drugih rečeh? Če pravi katehet, da je to ali ono greh, kaj je greh? Žaljenje božje? saj Boga menda sploh ni! Če pravi, da to ali ono ni dovoljeno, morda pa misli učitelj drugače? Če pravi katehet, da moramo iti v nedeljo v cerkev, učitelj nikoli ne gre, zakaj bi morali mi hoditi? Če pravi, da v petek ni dovoljeno meso jesti, učitelj pa je, če ga le dobi. In tako dalje. Ali se ne bo zmajalo vse to, kar imenujemo božje in cerkvene zapovedi, vest, strah božji, poštenje? Kaj bo še trdnega, kaj še stalnega? Na kaj naj torej šola opre vzgojo? Kaj sploh še pomeni vzgoja?

Po pravijo: kako je pa drugod, kjer že imajo take šole?

Kako? Tako, da se Bogu smili! Vojska je vendar dosti jasno pokazala kam dere človeštvo brez vere in Boga. Bilo bi pa gotovo še slabše, če ne bi katoličani s svojimi šolami skušali preprečiti pogubne posledice brezverskih šol. A povedali smo že dostikrat, da je to očitna krivica, siliti krščansko ljudstvo, da plačuje brezverske državne šole, ki jih noče, in da mora poleg tega ustanavljati še svoje šole! Edino pravično je, dati ljudstvu šole, ki jih ljudstvo samo hoče in ki jih krščansko ljudstvo po božji zapovedi mora hoteti!

Zahtevamo torej versko-nravne šole,

Tako bo dobro za našo mladino, a dobro tudi za državo. Zakaj blagor ljudstvu in blagor državi, ki jima je Bog gospod!

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 2% brez kaknega odbitka.

Krajne ure od 6. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Naša domača obrt.

1. Zakaj je potrebna?

Zivljenje postaja vedno težje. Pomanjkanje različnega blaga in življenjskih potrebščin čutimo na vseh koncih in krajih, draginja je neznosna, vsi stanovi zahtevajo večje plače in večje dohodke, dela je vedno manj, delamrznost je vedno večja. Kako dolgo more iti to naprej? Kdor zna dobro računati, vam lahko natančno izračuna, kdaj mora priti državno gospodarstvo vseh držav na boben; lahko vam določi dan, ko bo denar — pri nas in drugod — vreden natančno toliko kot — ničla.

Kje je pomoč iz te zagate, ki jo bolj ali manj čutijo vse evropske države? Ni drugega sredstva, kakor v tem, da povečamo delo in omejimo svoje potrebe. Ljudje sedanje dobe imamo potrebe, ki se našim prednikom o njih še sanjalo ni. Postali smo razvajeni kakor otroci, ki hočejo imeti vse, kar vidijo. Zlasti za kmetijski stan ni druge rešitve, kakor da omeji svoje izdatke in da si vse, kar potrebuje za življenje, napravi sam, s svojim lastnim delom. Cesar pa ne more napraviti sam, za to naj si kupi domače blago, domače izdelke. Karkoli rabimo danes za življenje, je silno drago. Dokler ni naša denarna vrednost urejena, ima tudi kmet toliko denarja, da približno lahko izhaja. Ko pa bo začela država plačevati svoje ogromne dolgove, tedaj bo morala množino bankovcev uničiti, denarja bo mnogo mnogo manj v prometu, nego ga je sedaj, in bo mnogo dražji, ker ga bo težko dobiti. Kmet bo tedaj, kakor vsak drugi, navezan na to, kar ima. Da bo država uredila svoje denarno gospodarstvo, ne bo pustila denarja iz države, uvažanje tujih izdelkov bo morala kolikor mogoče omejiti, pospeševati pa bo morala izvažanje naših domačih izdelkov. To pa iz dveh vzrokov: Prvič, da bomo za svoje blago (premog, les) dobili od drugih držav, česar sami nimamo, pa nujno rabimo (pe-

rolej, sladkor, kavo, riž, gumí, stroje); drugič pa zato, da bomo dvignili vrednost svojega denarja. Dvigniti bo treba torej tvorniško izdelovanje (industrijo) in trgovino.

Tako bo moral delati tudi kmet v svojem zasebnem gospodarstvu. Gospodari bo moral tako, da bo imel kar najmanj izdatkov in kar največ dohodkov. Zato se bo moral zlasti pozimi ozreti za kakim postranskim zaslužkom. Za srednjega in malega kmeta in kmetškega delavca bo zlasti važna domača industrija in obrt. To bo nov vir dohodkov za našega poljedelca. Domača obrt se dosedaj pri nas res ni posebno obnesla, temu so bili krivi tuji tovarniški izdelki, ki so bili cenejši in finjši, pa tudi kapitalisti, ki so ljudstvo izrabljali. Zato pa bo morala država v bodoče z visoko colnino preprečiti uvoz tujih izdelkov, zlasti takih, ki presegaajo dejanske potrebe in služijo le razkošju, kakor dragoceno pohištvo, razkošno obleko, nakitje, draga vina itd. Na drugi strani pa bo morala vse storiti, da dvigne domačo produkcijo, ne samo v velikih tovarnah, ampak tudi pri malem obrtniku-poljedelcu. Predvsem bo morala država malega obrtnika podpirati pri nabavi potrebnih obrtnih sredstev: strojev, orodja in potrebnih surovin. Prirejati bo morala poučne tečaje, potovalne šole za domačo obrt. V kraju n. pr., kjer se goji lončarstvo, bo treba ljudski šoli priklopiti obrtno-nadaljevalni tečaj ali obrtno šolo za lončarstvo, drugod pa lesno obrt, sitarstvo, slamnkarstvo itd. Večina naših posestnikov-poljedelcev bi morala znati in ob gotovem času izvrševati tudi to ali to obrt. Tako bi ostalo v deželi na milijone denarja, ki gredo sedaj v tujino, in milijoni bi prišli v deželo, ki jih sedaj ni. Le s pridnim pospeševanjem domače obrti bomo svojo državo obvarovali preplavljenja s tujim kapitalom in s tem zaslužnja.

Seveda mora država ukreniti, da se bodo predvsem po vsej Jugoslaviji prodajali domači, ne pa tuji izdelki. To bodo producentje, mali obrtniki sami dosegli s tem, da se organizirajo. V organizaciji je nepremagljiva moč. Kapitalizem, ki grozi, da bo uničil ves svet, je mogoče podreti samo z organiziranim delom. Zato se bo morala tudi domača obrt in mala trgovina organizirati v trgovskih in obrtnih združenjih, ki bodo lahko v večjem obsegu skrbele za stroje in surovine. Naloga naših kmetijskih zvez bo v Vseslovenski Ljudski Stranki z vsem poudarkom nastopiti za pravice domačih obrtnikov in prospah domače obrti. V trgovsko-obrtni zbornici za Slovenijo, ki se mora kar najpreje v Ljubljani ustanoviti in ki mora imeti gotovo postavodajno oblast v trgovskih in obrtnih zadevah, morajo mali obrtniki imeti primerno število svojih zastopnikov. Tako bodo mali obrtniki sami imeli vpliv na obrtno in trgovsko zakonodajo in ukrenili, kar bo potrebno, da bo trgovec moral prodajati njihove izdelke. Uspešna, razširjena domača obrt je prvi korak, naperjen proti tujemu kapitalu v deželi, prvi

korak k demokratizaciji našega narodnega gospodarstva.

(Prihodnjič konec.)

Listek

Junakinja iz Štajra.

Povest. Prevaža ***

(Dalje.)

DRUGI DEL.

V manjši dvorani, ki je zrla na vodo, je sedel sodnik Hendel ob hrastovi mizi, v katero je bil vdolan srebrorez mesta Štajer in dveh predmestij. V rokah pa je držal pergament, na katerem je bil narisan načrt mesta Štajer.

Govoril je s trdim, zapovedujočim glasom, svetovalci pa so stali okoli njega ter poslušali.

Rdečebradi Bertold pa je bil nekoliko v stran in je listal v starih listinah. Strašna sodba, ki je zadelo oba papežnika, ga je vsega pretresla, da se kar ni mogel iznebiti misli na Štefano in na vse, kar se je z njo zgodilo.

To je več kakor človek, ki misli sedaj na nove hiše in na popraviljanje vodnjakov, ah — spodaj pa stoji ob sramotnem stebru zlomljena rožica in se vsa trese — stoji pred tisoči in tisoči ljudi — saj se njih vrvenje sliši semkaj gori.

Joahim Hendel je držal prst na srebrni v mizo vdeleni plošči in je rekel:

»Kakor pravim: tu ni kaj, da bi prezidavali in povečavali. Sodarska in kopališka ulica sta dve smetišti, umazana kota, kjer se navadno še za zdravih dni kotijo bolezni, tembolj, kadar bije smrt za petami. Glejte, tu na podobi je ta umazani kot označen s slavolokom, da se ne vidi, kakšne razdrapanne hiše da ima slavno železninarsko mesto. Tudi dobro vem, da je tam zavetišče slaboglasnih žensk; te ponočne ptice bomo najbolje preganili, če poderemo vso ulico. Namenil sem se, razširiti bolnišnico proti Štajru, da tako izrabim ta prostor v korist mesta Štajer, mesto da bi je še nadalje ogrožal.«

Obmolnil je. Svetovalci so mu mrmraje pritrjevali. Na steni je visela ura, kjer je smrt na kazalniku podila mlado lepoticico in se je vsikdar prikazala, kadar je bila ura. Ravno sedaj je ura bila devet, in smrt je pripodila lepoticico, obenem so se čuli vsled šumenja Anize nekoliko zlomljeni udarci šolske ure. Bertold je škilil na uro in jo je s svojimi malimi, ostrimi očmi strupeno gledal. Se eno urol ... Uboga deklica, sirotica. Nekoč je stal tat na sramotnem odru, ki se je zgrudil od sramote in bolečin, ko so čez poldruge uro odklenili železje. In ta je bil močan kakor medved. Ta mala pa je tako nežna.

Joahim Hendel, ti si celo njeno mater pogljal izpred vrat, tudi ti si bil nekdanj človek, si ljubil in rodil otroka. Se-li ne bojiš za svoje otroke, če se že zase ne?

Pred dvorano je zažvenketal meč, čuli so se težki koraki.

Sodnik je ravno položil na načrt mesta svoj prst na tisti kraj, kjer je hotel postaviti bolnišnico.

Kar se odpro vrata in v dvorano stopi mož v modri štajerski vojni opravi. Sodnikove oči se mu zabliškajo nasproti.

»Halo, Henrik? Koliko je ura? Poll Ha, kaj pa je? Ti nimaš ničesar tu iskati!« se zadržere sodnik. »Spodaj imaš službo do desetih. Nazaj na svoje mesto, spravi se! Pa takoj!«

Sin stopa po dvorani, kakor bi ne bil ničesar slišal, stopil je tik pred očeta, globoko je dihnil in je glasno rekel, da se je čulo po vsej dvorani: »Prišel sem gori, gospod, da vam sporočim, da sem napravil konec in deklico oprostil sramotnega odra.«

Za trenutek je bilo vse tiho, mrtvaške tiho, da se je čulo, kako je v uri hreščala smrtna kosa.

Nato je završelo mrmranje po dvorani:

»Nemogoče — oho-o-o!«

»Konec je!« — in zopet je zavladala tišina kakor v grobu.

Sodnik, visoko sklonjen, roko upiraje v srebrno podobo, je vprašal s hripavim glasom, iz katerega je žugal grom in blisk, ki mora vse streti, vse zmleti:

»Kuzno vlačugo — si izpustil? Poč ure prezgodaj? Se ti li meša? Kdo je izrekel sodbo?«

Henrik je odgovoril s sklonjeno glavo; je pač strašno, da je to njegov oče: »Vi.«

»Da, jaz. Vseled svoje oblasti, vseled pisane prave!« Sedaj je glas mogočnega gospoda kakor grom spreletel vso dvorano, da so se mozem pretresli mozeg in kosti.

»Jaz, štajerski sodnik. Ker nam v Štajru bije smrt na pete, sem izrekel to pravično sodbo, v svarilo vsem brezčastnejšem, ljudstvu pa v varstvo, sedaj pa prideš ti in mi prevržeš sodbo. Tukaj je meč, s katerim sem izrekel sodbo! Bila je najboljša, četudi ne zadnja.«

Potegnil je meč z zametaste blazine, na kateri je ležal, dvignil ga je s pestjo, ki se mu je tresla od srda.

V hipu so črni gospodje vsi bledi stopili nazaj; le rdečebradi Bertold se je z nerodnimi koraki približal sodniku in se je postavil tako, da je ločil sina od očeta, nato pa je zaklical:

»Joahim, kaj hočeš z mečem, vendar ne boš umoril svojega lastnega otroka? Tvoj sin je storil nekaj, kar je vsakdo izmed nas želel, da stori, pa nobeden izmed nas ni imel poguma kakor samo tvoj sin.«

Svetovalci so po dvorani ogorčeno ugovarjali: »Prosimo lepo. Nihče si ni želel tega. Ako Hendel izreče sodbo, govori Bog!«

Nekdo je potrkal na vrata priuč in zopet drugič, pa nihče se ni zmenil. Tedaj je ves prepadel stopil v dvorano mestni pisar Limpreht, ki je, držeč v rokah zmečkano pisano sodbo, začel jecljaje govoriti: »Plemeniti, strogi gospod, nekaj se je zgodilo —«

Sodnik ga je jezno prekinil:

»Si li videl, kaj je počenjal poročnik Hendel?« — »Da.« — »Zakaj pa mu z drugimi služabniki vred nisi zabranil tega početja, kakor je bila tvoja dolžnost?«

»Strogi in najboljši gospod, nismo mogli, prehitel je bil. Hoteli smo mu braniti, pa nam jo je že odnesel.«

»Kako?« je hripavo zarenčal sodnik in je svojega krasnega, postavnega sina smiril s pogledom, ki bi ga bil, če bi bil jeklo, gotovo predrl. Njegov sin da je v svojih plemiških rokah nosil to proketo telo te papeške vlačuge? To je preveč. To je hujše kakor kršnje obsodbe.

S sopihajočimi nozdrvni, s škripajočimi zobmi je mogočnejš pognal iz sobe hlapca, ki je videl njegovega sina v takem ponižanju. Potem je vprašal z zverinsko žvigajočimi očmi:

»Je-li res, kar je rekel ta človek, da si v rokah nosil to žensko?«

»Res,« je odgovoril Henrik.

Tedaj je v hipu priplavalo pred njegovo oko vse, kar se je zgodilo: sramotni oder, na katerem je visela, muke, ki jih je trpela, kako je na konju zdirjal proti odru, odklenil železje in jo oprostil — Se nikdar se še ni dotaknil tako nežne stvarce, kakor je bilo to ubogo, nedolžno telo... Oči so se mu zasvetile kakor dve zvezdi in glasno ter veselo, brez sramu je priznal: »Nesel sem jo z odra do farne ulice.«

»Dosti sramote si nosil,« je rekel sodnik s hripavim, razjarjenim glasom. Njegov sorodnik pa, rdečebradi Bertold, je stopil k mlademu hudodelcu ter je s svojo kosmato roko gladil vitko roko Henrikovo in se je ljubkujoč rečal: »Henrik...«

»Sedaj povej, kako ti je prišlo na um, kaj takega storiti!« je vprašal nanovo železnotrdo sodnik.

»Te je-li prosila? Je-li javkala in stokala, dokler se nisi omeščal?« Odgovoril:

Henrik je odgovoril:

»Ni prosila, niti ni tožila, čeprav je mo-

ala trpeti silne bolečine; ves čas, ko je v Zvezju... krčevito, sunkoma je globoko dihal... stala in sem jo jaz na konju stražil, ni niti enkrat zatarnala, marveč je neprestano molila.

Prekinil je in se je s srepiimi očmi zagledal v valove plamenete Anže.

Sodnik je rekel zaničljivo:

»Takol Molila jel In to je omehčalo kamenje, da tudi ti nisi mogel več prenašati. Tvoj praded po tvoji materi, Kalvin, je gledal, kako je nekdo grmel na grmadi in je venomer klical: Jezus, Sin živega Boga... pa vse to ga ni ganilo, ostal je trd kakor kamen... Treba bi ti bilo kapljice njegove krvi.«

»Dosti dolgo sem gledal,« je trpko odgovoril mladenič. »Celo uro je stala in jaz sem gledal; potem ni mogla več stati, visela je... od boli in srda je stisnil zobe.«

»Pustil sem jo viseti. Potem je prišla njena mati... jokala je in prosila... nisem se menil za vse to... potem... potem... so začeli pobalini uganjati nesramne šale in psovati... in deklica ob steburu je morala poslušati nesramnosti, ki so ji jih ti psi lučali v obraz...« tedaj pa mu je rdečica zalila obraz, prelepa rdečica, kakor bi se srdil angel nad nesramno zalego.

»Teča pa nisem mogel več prenašati, ne, nisem mogel! Uboga nespametnica je, vlačuga pa nil Vi ste jo obsodili, pa vaša volja ni bila, da naj trpi kakor vlačuga. In če bi jo bil obsodil sam cesar, in če bi bil navzoč sam cesar, šel bi bil tja in bi jo bil vzel iz železja — nisem mogel več gledati; njeno trpljenje mi je raztrgalo srce.«

Dvorana je molčala okoli njega, vse je umrlo v dvorani; zoeo se je, da je v tistem hipu od zgoraj prisijala mila svetloba in razsvetlila trde obraze, samo sodnikov obraz se ni izpremenil. Pest je tiščal na srebrno podobno železninarskega mesta in je železno rekel:

»Bolje je, imeti raztrgano srce, kakor pa prelomiti sveto in pravično postavo. Ako ima kdo sočutje s strupeno zalego, je to sočutje greh; kdor pa sovraži hinavce in lažnike in jih potepta z nogami, je njegovo sovraštvo krepost. Mehkužni dečko, ki ne moreš gledati, če nevarna sanjarica trpi zaslužno kazen, ne da bi se topil sočutja, pridi, kadar se bo katoliškim prenapetostem posrečilo, okužiti mesto Štajer, pridi takrat v bolnišnico in poglej noter! Poglej jih, ki jih je udarila kuga, kako so jim počrneli obrazi, in kako se zvišajo v strašnih krčih, poslušaj jih, kako prosijo pomoči, in vedi, da je ni nobene. Potem lahko vržeš proč svoje življenje, da rešiš tuje, to bi bilo možko sočutje; da si pa odpeljal sramotnega odra deklet, ki je po pravici trpelo, to pa je bila sramotna slabost; udaril si v obraz svojnega očeta, kršil si red in pravično postavo. Imaš še kaj povedati, potem govori, ugovarjaj mi, če moreš!«

»Ničesar nimam več povedati, razen kar sem povedal; storil sem, kar sem moral storiti,« je hripavo odgovoril Henrik Hendel, ki je blede ustnice stisnil in obmolnil. Se-li naj prepira s svojim očetom, ki ima tako v oblati besedo? Storil je, kar je storil, deklico je rešil, sedaj pa naj se zgodi, kar hoče.

In zopet se je oglašil stari rdečebradec; pokonci se je postavil, napel orjaške prsi, položil je ob bok kosmate roke in je rekel:

»Poslušaj, Joahim, nekaj ti imam povedati. Z napačnimi zaključki in zavijanjem hočeš ugnati sina, pa povem ti enkrat in stokrat: kar je storil, je dobro storil! Usmiljenje ni sramotno, sočutje je nekaj vzvišenega, božjega. Če ima plemeniti mož usmiljenje z revno, zaničevano stvarco, s tem samega sebe prav nič ne ponižuje, marveč dvigne ubogo stvarco in jo oplemeniti, prav tako kakor se bolnice, če posije na umazano močvirje, nič ne madežuje, temveč ga pozlati. Joahim, pred eno uro si pomislil morilko, ki ti je bil umor pokazan. Boš li sedaj kaznoval sina radi usmiljenja, ki si je sam izkazal morilki?«

Joahim Hendel reče trdo kakor železo: »Sodnik sem, pomilostim in kaznujem, kakor hočem. Moj sin je vojak in mora ubogati. Ne delajte preveč praznih besed!« Žugajoče je povzdignil svoj glas. »Sodba je bila samo na-

pol izvršena, i pri Bogu, pri meni je, da jo pustim dopolniti do konca.«

»Za božjo voljo!« je vzkliknil Henrik. »Saj sem se vam vendar predal na milost in nemilost, kaznujte mene, vsako kazen sprejemem.«

»Kazen in milost je v mojih rokah!« je ponovil neomajno sodnik. »Kar se tiče deklice: Naj ne stoji več ob steburu, ne zato, ker si ti prosil, ampak zato, da ne pridejo štajerski terciarci in je ne molijo, kakor so nekoč molili Simeona, ki je stal na steburu... Ne zahtevaj predrzno, da te kaznujem, to se bo zgodilo, in sicer še to uro. Kakor veš, vlada za časa kuge nad Štajerjem nagli sod. — Položi stran svoj meč! Nimaš več pravice nositi orožja.«

Brez orožja! Krasni meč je imel, pa mu ga je zdrobila deklica. Drugega, ki je neroden kakor motovilo, mu vzame oče. Dvojna sramota na en dan! Odpasal si je meč in ga položil na mizo pred očeta.

»Sedaj pa,« reče sodnik, »preden izrečem sodbo, pokličite stotnika gori. Henrik je kot vojak v službi v vojaški suknji prelomil postavo, zato naj bo stotnik priča njegove obsodbe.« (Dolje.)

Najnoviješe.

UPOR SLOVENSКИH KMETOV NA KOROŠKEM.

Nanovejša poročila slovejo, da so se slovenski kmetje, ki so do sedaj iečali pod jarmom in biči nemških tolp, uprli ter prosili za pomoč jugoslovanske armade, posebno ker so čutili, da jih bo pariška konferenca pustila na cediju.

Za naše gospodinje.

Kipnik. Skuhaj in sesekljaj polenovko. Par kuhanih krompirjev pretlači in vmešaj 2 rumenjaka, malo smetane, žlico paradiznikove mezge, pol čebule in malo majarona. Zmešaj rahlo krompir z ribo, primečaj še beljak, za prah moko, stresi v namazano kožo in speci.

•**Pečena s krompirjem.** Krompir skuha in olupi, kuhano ribo razstrži. V kožo deni par žlic olja in ravno toliko masla, ko je zavrelo. vrzi v mast malo česna in popra, stresi vanjo ribo in zrezan krompir in peci pol ure.

Na dalmatinski način. Namočeno surovo ribo očedi, nareži ostrženega surovega krompirja in naloži oboje v kožo, polij dobro z oljem in peci dobre pol ure.

Ajdove pogačice. Zmešaj 250 gramov presejane ajdove moke in 15 gramov kvasnega praška, razpeni 125 gramov surovega masla in 100 gramov stolčene sladkorja, 4 rumenjake in vanilijin prašek. Zamesi in razvaljaj kakor za debele rezance, vtisni z ribežnikom luknjice in črte, razreži poljubno in speci na namazani pekači. — Čas peke je 10 do 15 minut. Vročina mora biti precej huda.

Slanikov namaz. Slanik namakaj, operi in očedi in seskljaj, tako sesekljaj tudi malo prekajene slaninje in zmešaj oboje. Namesto slanika denoš lahko sardele in namesto slaninje sveže maslo.

Bolečine tolažeča vdrgnjanja in ovitki so posebno dobrotelini s Fellerjevimi „Elsa-fludom“. 6 dvojnatih ali 2 specialni steklenici pošlje za 19 kron, lekarnar R. V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 16 (Hrvatsko). Od mnogo zdravnikov priporočeno. Daleč čez stotisoč zabvalnih pisem. Omot in poštnina se računa posebej najceneje. Čim več kdo skupno naroči, tem manj izda za poštnino.

Naznanilo! Dospela je večja množina volnena, jako finega blaga za ženske obleke, kakor: črno, zeleno, modro, sivo, primerno za nevestine ali birmanske obleke. Dobl so tudi vse drugo blago. Vzorci se ne razposiljajo. Vsak naj se potruži takoj, dokler je kaj v zalogi. Se priporoča

Ivanka Praprotnik, Ljubljana
Sv. Petra cesta 20.

Automatična past

za pogače K 7-50, za miš iz picevine najboljša izviritev K 11-50 love brez naprave od 40 živali v eni noči, ne zapuste nikake sledi in se same zopet nastavijo. — Past za sčrko „Hapla“ vjamo na tisoče ščarkov v eni noči, po K 8-50. — Izborna delujoča lovitica za muhe „Nova“ komad K 5-20. Povod najboljši uspehi Mnogo zadržanje. Pošlita se po povzroč. Poština K 1-20. Izvozna tvrdka TINTNER, Dunaj III, Neulinggasse 11.

Cement, živo opeko,

v celih vagonih oddaja po primernih cenah
transportna in premogovna tvrdka

F. & A. UHER, Ljubljana,
Selenburgova ul. 4.

MIOMIRISNI CVJETICI

iz života siromska Isukrstova sv. Franje Asižarina,

Upravo izašla knjiga puna lepote, zabave i istine onako baš kakov je bio i naš sv. Franjo. Zato je ova knjiga misla na veliki interes kod nas te evo doživila i treće izdanje. — Hrvati osjećaju mir i duše Franjinje u njegovim sticima i zavolili su ih; jer je sudbina naša vezana s njihovom. Zato su se već i prije kitili ovim cvijećima. — Izdala: 'Narodna knjižara' Zagreb, Ribnjak 6. Cijena K 4-50 i poštarina 90 fil.

Samostojna kuharica

za Zagreb se išče. Mesečna plaća K 100.—, Ponudbe na upravo lista pod Kuharica 2672

Dva učenca

za kamnosečko obrt sprejme takoj Karol Novak, kamnoseški mojster v Št. Vidu nad Ljubljano.

Pisalni in računski stroji

tudi pokvarjeni se kupijo. Ponudbe pod „Pisalni stroj“ na „Anončno ekspedicijo“ Al. Matelč, Ljubljana, Kongresni trg 3.

Odvetnik in kazenski zagovornik
Dr. ALOJZIJ KOBAL

Je otvoril svojo

PISARNO

v Ljubljani Dalmatinova ulica 3,
skupno z odvetnikom gospodom
Dr. FRANOM NOVAKOM

Domačo deteljo

Lucerno ali nemško deteljo, pravo

Krmilno peso, lan in lanene tropine

ima oddati v poljubnih množinah

Franz Pogačnik v Ljubljani, Dunajska cesta 38

Pravo žolto
domače milo za pranje
1 kg K 11,- — 1 zaboček
okoli 3¹/₂ kg franko K 38
50 v, pošilja po povzetju
zavod za eksport

Toaletno milo
po dnevnih cenah
Milo za britje K 3,-, 1 kg
K 30,-. Krema za britje
porcelan, lonček K 2,-,
1 ducat K 22,-.

M. JUNKER, Zagreb št. 1, Peširajska 3.
Z naročili se prosí poslati tudi polovico zneska.

Lepa polt lic in rok pri-
nese mnogo
prednosti, tako v zdrav-
stvenem kakor v družab-
nem oziru. Fellerjeva po-
pólnoma neškodljiva pre-
izkušena „Elza“ pomada
za obvarovanje in nego-
vanje kože, odstrani ne-
čistost kože, ojeđa prišče,
brani proti solnčarici,
solnčnim pegam, bori, raz-
knavosti, velosti kože. —
Lonček močnejše vrste 6
kron. Omot in poštnina se
računa posebej najceneje.

Namesto škodljivega mila
vzemimo za lica Fellerje-
vo liližno mlečno milo
Elza*, katero je danes še zelo drago ali ima
še iste dobrote in neškodljivosti kakor pred
vojno. Boljše in finejše za negovanje kože v
danasnjem času si niti misliti ne moremo. —
se more doseči samo s Fellerjevo
Bujne lase „Elsa“-Tanohina pomado za rast
las. Okrepi kožo na glavi, preprečuje plešavost in
prezgodnjo osivelost. Lonček močnejše vrste 6 K.
Omot in poštnina se računa posebej najceneje.

Za vsakdanje negovanje
telesa so Fellerjeve „Elsa“
toaletne pastilje za
umivanje telesa, otroške
kopeli, kakor za ustno
vodo itd. Cena kartonu
1 K 50 v. — **S seboj**
vzeti in posvodi v žepu
nositi se more bol ubla-
zujoč, hladeč, osvežujoč
Fellerjev „Elza“ mentolni migrenski črtiuk. V
leseni cevki 1 K 50 v. Izvrsten proti glavobolu
in migreni, rabi se tudi proti vbođilaju in ra-
nitvi. **Voda za oči** (collgium) 2 K 50 v. —
Kapljice proti zobobolu 2 K 50 v. — **Pravi**
zagorski prsni sok proti kašlju stekl.
3 K. **Francovo zganje** v stekl. 4*80 in 12*80K.

Za zelodec, pra-
va švedska tinktura,
vel. stekl. 7 K 50 v,
balzam (melen) ma-
la stekl. 1 K 60 v.
Kurja očesa od-
strani brez bolečin
Fellerjeva turist. tin-
ktura „Elza“ (teko-
čina) skupa s co-
plcem 3 K in turist.
obliž po 3 K in 1 K 50 v. **Proti potanju**
telesa in nog je Fellerjev „Elza“ prašek z
vsipom 1 K 50 v. **Krmlini prašek za živino**
davno poznani se zopet dobi. Karton 2 K. Omot
in poštnina se računa posebej in najceneje.
Kdor naroči več, mnogo prihrani. Naročiti je
treba pri lekarnarju **EVGENU V. FELLER,**
Stubica, Elsa trg št. 16 (Nrv. Zagorje).

Kranjska deželna podružnica

a. a. deželne življenjske in rentne neugodne in
jamstvene zavarovalnice
v Ljubljani, Marije Terezije cesta 12/II
sprejema zavarovanje na doživetje in
smrt, združeno tud. z vojnim riziko, otro-
ških dot, rentna in ljudska neugodna in
jamstvena zavarovanja.

Javen zavod. Absolutna varnost. Nizke premije.
Najugodnejši pogoji za vojno zavarovanje.

Zavod temelji na vzajemnosti. — Prospekti zastoj
in poštnine prosto. Sposobni zastopniki se spreje-
majo pod najugodnejšimi pogoji. 1887

Kupujejo se **KONJI** za klanje
po najvišjih dnevnih cenah. — Rudolf Puškar,
konjski mesar, Rimska cesta št. 19, Ljubljana.

Bukov, hrastov, smrekov les
posekan v gozdih, postavljen v tovarno ali
tudi cele gozdne parcele v kamniškem okraju
kupuje

tovarna lesnih izdelkov in upognjenega pohištva
I. Bahovec nasl. Duplica p. Kamniku.
Vahijo se lastniki lesa zlasti v okolici tovarne,
da stavijo svoje ponudbe. Les se strogo realno
obračuna in takoj plača.

LJUDSKA POSOJILNICA

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6
obrestuje hranilne vloge po čistih

2%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je
največja slovenska posojilnica in je
imela koncem marca 1919 nad 40 mi-
lijonov kron vlog in nad 1 milijon
enstotisoč kron rezervnih zakladov.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je:

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

proti požarnim škodam in poškodbim cerkvenih zoonov

Ljubljana, Dunajska cesta 17, Ljubljana.

Zavarovanja sprejema proti požarnim škodam: 1. raznovrstne izdelane stavbe, kakor tudi stavbe med časom
zgradbe. 2. vse premično blago, mobilije, poljsko orodje, stroje, živino, zvonove in onako. 3. vse poljske pri-
delke, fita in krmo. 4. zvonove proti prelcnu. 5. sprejema tudi zavarovanja na življenje, oziroma doživetje
in druge kombinacije in proti neugodam. vsakovrstna podjetja, obrti kakor tudi posamezne osebe za deželno
niškejavstrijško zavarovalnico, od katere ima tudi dežela Kranjska podružnico.

Varnostni zaklad in udnine, ki so znašale l. 1916 K 906.828-91, se poskočile koncem l. 1917 na 1.081.839-84.
Tudaj, čimvečje zanimanje na ta edini slovenski zavod, tembolj bo rasteł zaklad.
Ponudbe in pejanila daje ravnateljstvo, glavno poverjeništvu v Celju in na Proseku, kakor tudi
po vseh sarih nastavljeni poverjenih. Cene primerne, hitra cepitev in takojšnje izplačilo

Ne sudašajte otrok samih, da se počari omajlje!

Ne pufcašite otrok samih, da se počari omajlje!

Šriporočamo

kolinsko kavino primes
v korist obmejnim Slovencem!

Spreme se do
20 dobrih tesačev
 za obrezovanje smrekovega lesa proti dobri plači in preskrbi z živcem. — Ponudbo na **MIBALL OMBABEN** Vrsnjagora.

GOSPODARSKA PISARNA

DR. IVAN ČERNE

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA CESTA ŠT. 6.
 POSLOJICE LJUDSKE POSOJILNICE.

daje nasvete v vseh gospodarskih zadevah in premoženjskih vprašanjih; izposluje posojila, posreduje prodajo in nakup vrednostnih papirjev in tujega denarja, posreduje pri prodajah in nakupih vseh posestev, izvršuje cenilne in ogledne. Promet z Ameriko. Jedinna pisarna te vrste v Jugoslaviji.

Uraduje od 7-1/2 ure dop. od 3.-5. ure pop. Vprašajte s pismom. Znamka!

Krmila manjka!

Zato se uporabljajo nadomestna sredstva za krmilo. Da to krmilo živina, perunina dobro prebavi in popolnoma izkoristi, na; se pri-meša 2 krat na teden krmu, ena pest polna „Mastin“ to je dr. pl. Trnkóczy-a redilni prosek. „Mastin“ Paket velja 3 K, 5; paketov 15 K poš-tine prosto. 5 paketov zadostuje za 3 mesece za enega voja, kravo ali prašiča, da se zreu. Dobiva se pri vsakem trgovcu.

Glavna zaloga: **lekarna Trnkóczy**
 zraven rotovža v Ljubljani.

Mastin je bil odlikovan z najvišjimi kolajnami na razstavah: na Dunaju, v Parizu, Londonu in Rimu.

Na tisoče kmetovalcev hvale in rabi „Mastin“.

VINO

močno, porjavelo in pokvarjeno se popravi. Prosi se vzorec pr-nesiti seboj ali poslati. — Peter Šerble, Ljubljana, Ambrožev trg 3 II (Cukrarne)

čebelni vosek

sohc satine in odpadke svec kupuje po najvišji dnevni cenil J. KOPAC, svečar, Ljubljana, Co-lovska cesta 90. 2222 (U)

**trsi - podgane
 sienke - ščurki**

in vsa golazen mora poginiti ako porablja te mo- najbolje preizkušena in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljsk m mišim K 5—, za podgane in miš K 5—; osobito ostra pasta za podgane K 6—; za ščurke 5 K; posebno močna tinktura za sienke 5 K; uničevalec moljev K 7—; oratek proti mrčesom 2*50 m 5 K; tinktura proti olem ori hudeb 3 K; ma-tilo za uši pri živini 2 K; oratek za uši v obledi in perilu K 5—; tinktura za botbe pri pseb K 1 50; tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjadi (uni-čevalec rastlin) K 3—. — Pošlila po povzetju Za-vod za eksport.

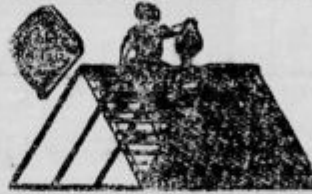
M. Jünker, Zagreb 1, Petrinška ulica 3.

Gospodinjice ne zamudite prilike!

Naročite **tako dobro pralno milo, kes K 1*20.**

Poštni zavitek 5 kg istega mila K 32*70. Istotam milo za britje, kemač 2 K. Razpošilja **JANKO PINTAR, Sp. Šiška pr. Ljubljani.**

**Agitirajte
 za
 „Domoljuba“**

Cementna strešna epaka

najbolj trpežna vrsta se dobi pri tvrdki **Ivan Jelačin, Ljubljana** Emonska cesta 2. 4793

NAZNAJAM

slavnen u občinstvu, **začogo narejen h čevjjev** de imam zopet izdela ter se priporočam za fineša dela natančno po meri. **CERAR KAROL**, čevjarski 1487 mojster, Lukovica pri Domžalah. (10)

**Sadjevec, vino
 in kislo vodo**

razpošilja **A Cset, p. Guš anj. 1558**

**Pile,
 žage,
 orodje**

za vse svrhe, v najboljši kakovosti, priporoča

Odon Koutny, specialna trgovina je-klenine in tehničnih potrebščin v Ljubljani, Kolovovska ulica 37.

št. 50. **AKORDEON** v naj-boljši izpeljavi, cena je 124— kron. — Zabeležite veliki oemik z vuc nego 1000 slikami brezplačno. **E. Luna, Maribor št. 73.**

**Kuverte s likno,
 pisano,
 račune itd.**
 izvršuje natančno po naročilu **Katoliška tiskarna v Ljubljani.**

Naročajte **„Slovenca“!**

Mlatilnice, oratila (gepelni), slamo-reznice, čistilniki, trijerji, stiskalnice za sadje in grozdje, decimalne tehtnice in drugi pe-čedelski stroji najslavnejših tovarn so vedno v veliki izbiri v zalogi, drugi stroji se pa lah-ko naročajo pri **FRANC HITTI**, zaloga poljedel-skih strojev, Ljubljana, **Martinaova cesta št. 2.**

nakup ur, zlatnine in brijantov je zaupljiva stvar
 zato se pri nakupu obrnite na tvrdko **F. CUDEN SIN**
 samo nasproti pl. pošte v Ljubljani.

Srbetico, lišaje
 odstrani prav naglo dr. Fleesch-a izvir. zakonito zajemčeno „Skabotorm“ ma-zilo“. Popolnoma brez duha, ne maže. Poskusni lonček K 4— veliki K 6— porcija za rodbino K 15—. Zaloga za Ljubljano in okolico: **Lekarna pri zlatem elenu, Ljubljana, Marilja trg. 1520**
 Pošlila po povzetju znamke „Skabotorm“!

**Največja izbera ur,
 zlatnine,
 srebrnine**
 svetovnoznana
 razpošiljalnica

H. SUTTNER 935
 samo v **Ljubljani št. 1**